ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ ЦАНА — PRICE ¢ 50

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
POST ADDRESS: BIELARUS, P. O. BOX 109, JAMAICA, N. Y. 11431. Tel.: (212) 380-2036

Год XXIII, 199 Нью Ёрк November — Лістапад New York Vol. XXIII № 199

ЯК МЕНСК СТАЎСЯ "МІНСКАМ"

У жнівені 1973 году ў Варшаве адбыўся сёмы міжнародны зьезд славістых. У сувязі з гэтай падзеяй Польская Акадэмія Навукаў поўнасьцю прысьвяціла зьезду другі сёлетні нумар свайго навуковага часапісу „Славія Ор'енталіс". У гэтым часапісе надрукаваны артыкул, што мае беспасярэдняе дачыненьне да жыхароў беларускае сталіцы, а ў пэўным сэньсе й да ўсіх нас. Артыкул пра тое, як колішні Менск стаўся Мінскам. Напісала яго прафэсар Варшаўскага ўнівэрсытэту Антаніна Абрэмбская-Яблонская.

Характэрна, мж іншага, што пра сёмы міжнародны зьезд славістых, на якім беларуская тэматыка была прадстаўленая і беларускімі савецкімі і замежнымі дакладчыкамі, у друку Савецкае Беларусі ніякіх паведамленьняў ня было — гэта значыцца, за вынятакм газэты „Голас Радзімы", што выдаецца ў БССР, але пашыраецца вылучна сярод беларускае эміграцыі за межамі Савецкага Саюзу. У нутраным-жа друку рэспублікі дзеля нейкіх прычынаў удзел Беларусі ў сёмым міжнародным зьезьдзе славістых быў прыкрытым маўчаньнем. І толькі два месяцы пазьней — у „Настаўніцкай газэце" за 31 кастрычніка зьявіўся кароткі артыкул „Форум Славістаў" беларускага ўдзельніка зьезду К. Кабашнікава, у якім дадзены агульны агляд працаў зьезду, а пра ўдзел у ім беларускіх вучоных ды пра беларускую тэматыку на зьезьдзе — усяго ў колькіх сказах, дый то вельмі агульна й няпоўна.

Але вярнемся да таго артыкулу ў часапісе „Славія Ор'енталіс" пра Менск-Мінск ды да самое гісторыі назову беларускае сталіцы.

Горад гэты на працягу большае часткі свае даўгое мінуўшчыны зваўся Менскам. Ужо ў першай летапіснай згадцы з адзінаццатага стагодзьдзя кажацца пра князёў Ізяслава, Сьвятаслава й Усевалада, што яны, „совокупивше вои . . . придоша ко Менску". Як бачым таксама з выданага ў 1972 годзе зборніка дакумэнтаў „Русско - белорусские связи во второй половине 17-го века", і ў 17-м стагодзьдзі горад зваўся Менскам, нат у некаторых маскоўскіх дакумэнтах. Тады ўжо аднак трапляюцца й гэткія выразы, як „польскій город Минск". У вядым акце допыту маскоўскага Пасольскага прыказу 1860 г. чытаем: „колоднік Матюшка Федоров в Посольский приказ принят и распрашиван, а в роспросе сказал: — Породою де он иноземец, польского города Минска пахотного отца сын" (291-2).

Восьжа 17-18-ае стагодзьдзі й былі тэй парою, калі ў выніку польскае адміністрацыйнае й моўнае экспансіі старавечны Менск стаўся Мінскам. Пра гэта якраз і кажацца ў артыкуле прафэсара Антаніны Абрэмбскае-Яблонскае ў другім нумары за 73-ці год часапісу Польскае Акадэміі Навукаў „Славія Ор'енталіс".

Артыкул свой Абрэмбская-Яблонская пачынае ад спасылкі на выдатнага беларускага філёляга Яўхіма Карскага, які выказаў быў меркаваньне, што беларускія геаграфічныя назовы Менск, Несьвеж абярнуліся ў Мінск і Нясьвіж пад украінскім уплывам. Абрэмбская-Яблонская не пярэчыць існаваньню беларуска-украінскіх моўных сувязяў і ўзаемаўплываў, наадварот — яна далучаецца ў сьцьвярджаньні іх да сучасных беларускіх моваведаў і гісторыкаў Жураўскага, Анічэнкі ды іншых. Што да зьмены назову Менск-Мінск, дык Абрэмбская-Яблонская на цэлым шэрагу прыкладаў даводзіць, што зьмена гэтая адбылася пад польскім уплывам. Уплывы гэтыя пачаліся йшчэ ў сямнаццатым стагодзьдзі. У канцы гэнага стагодзьдзя, як ведама, беларуская мова пакінула быць афіцыйнай моваю Вялікага Княства Літоўскага ды была замененая польскаю мовай. „Назоў беларускага Менску ў польскай геаграфічнай намэнклятуры 18-га — 19-га стагодзьдзя, — кажа Абрэмбская-Яблонская, — выступае ўжо ў вадналітай безвыняткавай форме". З падаваных аўтаркай прыкладаў відаць, што горад зваўся часамі Мінск Літоўскі ў вадрознасьць ад польскага гораду Міньск Мазавецкі. Гэткім парадкам, меркаваньні Карскага пра ўкраінскі ўплыў на зьмену Менску на Мінск былі памылковымі — тым больш, кажа Абрэмбская-Яблонская, што ўрадавая мова Вялікага Княства Літоўскага „была найменш прасякнутая фанэтычнымі ўкраінізмамі".

Стары арыгінальны назоў быў вернуты беларускай сталіцы пасьля абвешчаньня Беларускае Народнае Рэспулікі, а затым — стварэньня беларускае савецкае дзяржавы — Беларускае ССР. Мэтай аднаўленьня старога назову было імкненьне навязаць лучнасьць зь мінуўшчынай, зьвязаць у вадно гістарычнае цэлае цяглаcьць стагодзьдзяў.

Менскам сталіца БССР звалася аж да 1939 году. Факт гэты, аднак, сьведама заціраецца цяпер у афіцыйным друку Савецкае Беларусі. Гэтак, прыкладам, у фундамэнтальнай калектыўнай працы Інстытуту гісторыі АН БССР 1967 году выданьня — „Гісторыя Мінска" — на 680 старонак друку пра гісторыю назову гораду нат і не згадваецца. Зь непасьлядоўна адрэдагаванае аднак бібліяграфіі кнігі можна ўстанавіць, што яшчэ ў 1930 годзе сталіца Савецкае Беларусі звалася Менскам.

Цікавую даведку пра далейшую долю назову гораду падаў у часапісе „Беларуская Думка", А. Калубовіч. У 15-м нумары часапісу за 1973 год зьмешчаны Калубовічавы ўспаміны пра Якуба Коласа й Янку Купалу. У сьнежні 1939 году Калубовіч быў удзельнікам аднае нарады, скліканае аддзелам культуры ЦК Кампартыі Беларусі, у справе беларускае мовы й правапісу. На гэнай нарадзе разглядалася пытаньне замены літары „е" на „і" ў слове „Менск". Пастанова пра замену, піша Калубовіч, была зробленая ў ЦК партыі. Ясна, што ані Акадэмія Навукаў, ані Інстытут мовы, ані тым больш беларуская грамадзтва ніякага дачыненьня да зьмены Менску на Мінск ня мелі.

Сьляды гісторыі ў гэтым выпадку, аднак, не затрэш. Бо-ж у Савецкай Беларусі на працягу 20-30-х гадоў выйшла маса публікацыяў, на якіх азначаны горад іхнага выданьня — Менск. Гісторыкі й іншыя дасьледнікі часта спасылаюцца на гэтыя працы. Выдаюцца бібліяграфіі. Вось-жа паказальна, што выдаваныя ў сучасным Менску кнігі й бібліяграфічныя зборнікі, як правіла, „Менск" перараблююць на „Мінск", хоць, праўда, не із стапрацэнтавай пасьлядоўнасьцяй. Затое маскоўскія й ленінградзкія аўтары й рэдактары трымаюцца ў гэтым сэньсе куды свабадней — і калі маюць перад сабою назоў працы, выданае ў Менску, дык гэтак і падаюць яго ў зносках ды бібліяграфіі. Навочным прыкладам гэткае непаслядоўнасьці — манаграфія Міколы Ўлашчыка, што выйшла ў 1973 годзе ў маскоўскім выдавецтве „Навука" — „Очерки па археологии и источниковедению истории Белоруссии феодального периода". Аўтар дае ў сваёй кнізе агляд дакумэнтальных выданьняў за царскімі й савецкімі часамі, як бачым зь бібліяграфічных паясьненьняў да кнігі зборнікі дакумэнтаў беларускае мінуўшчыны друкаваныя ў 1934-м, 35-м, 36-м і нат 1940-м годзе, выходзілі йшчэ ў Менску.

Пра замену Менску на Мінск вельмі трапна выказаўся выдатны беларускі пісьменьнік і незраўнаны знаўца беларускае мовы (а разам з гэтым і свае гісторыі) Кузьма Чорны. У красавіковым нумары часапісу „Полымя" за 1965 год былі надрукаваныя ў скароце дзёньнік і накіды думак пісьменьніка з 1944 году. Як відаць зь дзёньніка, Чорны і ў 1944 годзе карыстаўся пераважна тэрмінам „Менск" (хоць прыкідаецца часамі й „Мінск"). У Кузьмы Чорнага чытаем:

„Менск перайшоў у склад Рускай імпэрыі з прычыны падзелу Польшчы. Менск, такім парадкам, перайшоў да Расіі з польскім вымаўленьнем 'Мінск'.

Тое самое і Наваградак — 'Новогрудок'.

Людзі, якія ня ведаюць ні законаў мовы, ні гісторыі Беларусі, ні самой мовы — ні беларускай, ні польскай і ні рускай (жаргон, якім яны гавораць і пішуць, нельга назваць мовай), здолелі, на вялікі жаль, устанавіць правіла пісаць ня Менск і не Наваградак, як пішацца ў расейскіх, беларускіх, славянскіх летапісах, а 'Мінск', 'Навагрудак', гэта значыць — у польскім вымаўленьні".

Я. Запруднік

УВАГА! УВАГА!

Важнае паведамленьне

Ад Новага Году мы змушаныя спыніць высыланьне нашае газэты ўсім тым, хто ў сёлетнім годзе не заплаціў прынамся звычайнае за яе падпіскі.

Гэтым просім кіраваца і ўсіх нашых Прадстаўнікоў у іншых асяродках ЗША, а таксама і ў іншых краёх.

Бесьперапынны рост дарагоўлі ў ЗША, а таксама ніжэй спадзяваных вынікі разасланых у верасьні зваротаў з просьбаю гадавых ахвяраў на Выдавецкі Фонд „Беларуса" паставілі сёлета Рэдакцыю перад непрадбачанымі цяжкасьцямі. Таму Рэдакцыя ня можа сабе дазволіць высылаць газэту задарма тым, што вельмі лёгка могуць за яе плаціць.

СУСЬВЕТНЫ ЗЬЕЗД БЕЛАРУСКІХ ВЭТЭРАНАЎ

АДБУДЗЕЦЦА 17-18 ЖНІВЕНЯ 1974 У МАНЧЭСТАРЫ

Летась у сваім артыкуле „Клерваль — 74" („Беларус", № 185, верасень 1972) я выступіў з прапановай, каб у 1974 г. адзначыць 30-я ўгодкі пераходу Школы Каманьдзераў Беларускае Краёвае Абароны на бок Вольнага Сьвету ды зарганізаваць з гэтае нагоды Сусьветны Зьезд Беларускіх Вэтэранаў у Францыі.

Беларускія вэтэраны шляхам перапіскі і ў гутарках прыхільна адгукнуліся на гэтую прапанову. У вадрозьненьне ад майго першапачатковага праекту, бальшыня названых сурядзічаў трымаецца думкі, што трэба склікаць сусьветны зьезд беларускіх вэтэранаў з удзелам Беларусаў, што служылі ў розных вайсковых адзінках, а ня толькі былых кадэтаў із Школы Каманьдзераў БКА.

З розных меркаваньняў гэткага зьезду нельга зрабіць у Францыі. Кіраўнічыя адзінкі зь беларускай грамады ў Манчэстары (ЗБВБ і Беларускі Клюб) запрапанавалі сваe паслугі. У Манчэстары ёсьць значны беларускі асяродак, царква БАПЦ, вялікая грамадзкая заля. Непадалёк ёсьць іншыя беларускія асяродкі. Гэткім парадкам Манчэстар зьяўляецца добрым месцам для прапанаванага сусьветнага зьезду беларускіх вэтэранаў. Зьезд прапануецца правесьці 17-18 жнівеня 1974 г. Сыботу можна выкарыстаць для прапоўнага паседжаньня, а нядзелю для Багаслужбы і ўрачыстага сходу.

Цяпер вядуцца стараньні дзеля арганізаваньня зьездавых камітэтаў у розных краінах, устанаўленьня праграмы зьезду й разьвязаньня розных іншых справаў, зьвязаных з праектаваным зьездам. Калі праекты будуць гатовыя, яны пададуцца дзеля абмеркаваньня ўсім зацікаўленым. Тымчасам просім усіх падумаць над тым, якім меў-бы быць і што дасягнуць СУСЬВЕТНЫ ЗЬЕЗД БЕЛАРУСКІХ ВЭТЭРАНАЎ.

К. Акула

У ГОНАР МІНІСТРА СТЭНЛІ ГАЙДАША

Міністар Гайдаш вітаецца із Сп-вам М. і А. Марковічамі

Ад колькіх месяцаў лібэральны дэпутат з Таронта Даст. Д-р Стэнлі Гайдаш, польскага паходжаньня, стаўся Дзяржаўным Сакратаром і быў прызначаны Міністрам для Шматкультур'я (Мультыкультуралізму). Неўзабаве пасьля гэтага працаўнікі новай урадавай палітыкі ў дачыненьні да этнічных культураў распачалі ў англамоўнай прэсе злыя напады на вялікага прыяцеля ўсіх этнічных групаў Міністра Гайдаша.

У сувязі з гэтым, Канадыйская Фэдэрацыя Этнічнай Прэсы ў лісце з дня 13 ліпеня да Прэм'ер-Міністра Канады П'ера Трудо злажыла пратэст, адказ на які быў дадзены ім 3 жніўня. Зь ініцыятывы Канадыйскай Фэдэрацыі Этнічнай Прэсы ды пры ўдзеле іншых этнічных арганізацыяў, у знак салідарнасьці з Міністрам, у сыботу 8 верасьня ў гатэлі Роял Ёрк у Таронта ў ягоны гонар быў наладжаны Тэстыманіяльны Абед у перапоўненай залі, падчас якога Міністар Гайдаш быў належна ўшанаваны. На абедзе было й шмат іншых высокіх дастойнікаў Канады.

Сярод іншых, была прадстаўленая Міністру прысутная на абедзе беларуская група: д-р Р. Жук-Грышкевіч рэпрэзэнтавала ККБК, сп. К. Акула — Галоўную Управу ЗБК, сп. А. Маркевіч — газэту „Беларус", сп. П. Пашкевіч — Саюз Беларускай Моладзі Канады, сп-ня М. Маркевіч — Клюб „Пагоня".

Нас вельмі зьдзівіла, што „Беларускі голас", замiж аб'ектыўнага рэпартажу з гэтае падзеі, кінуўся ў крайнасьць і злымі нападамі на сп. К. Акулу зьвінавачваў яго ў належаньні да арганізацыі, якая даўно ўжо ня існуе.

Хв. Пр.

У ВАБАРОНЕ ПЕРАСЬЛЕДВАНЫХ МАСКВОЙ

У нядзелю 4 лістапада ведамы наш пісьменьнік К. Акула меў гутарку на таронцкім тэлебачаньні Сіты Праграма 79. Тэмаю гутаркі было: „Мала падтрымліваць адно Сахарава й Салжаніцына". Пятнаццаціхвілінная гутарка ў праграме „Фры фор ол" (Вольнае для ўсіх), дзе гаспадаром ёсьць ведамы канадыйскі маляр і інтэлектуаліcты Вільям Роналд, была навязаная да „Адкрытага ліста да савецкага ўраду", зьмешчанага ў таронцкай газэце „Глёб энд Мэйл" і мантрэальскай „Ля Дэвуар" 3 кастрычніка сёлета й падпісанага канадыйскімі культурнымі й рэлігійнымі дзеячамі, шырака ведамымі як дома, гэтак і за межамі краю. Падпісалася іх каля 200 чалавек.

Сп. Акула правільна зьвярнуў увагу гледачоў праграмы 79-й, што нельга падтрымліваць адно Сахарава й Салжаніцына, а пакідаць на баку розных меншых, ня менш цярпячых і ўстойлівых у змаганьні з маскоўскай антынароднай дыктатурай. Гэткім парадкам Канадыйцы добрае волі, зьвяртаючыся з адкрытым лістом да савецкага ўраду, фактычна разьмінаюцца з мэтай пратэсту і Салжаніцына дый іншых, пра якіх нам менш ведама.

У сваім інтэрвію, зьмешчаным у „Нью Ёрк Рэвю" 4 кастрычніка сёлета, Салжаніцын прыгадаў, што некаторыя перасьледваныя ў Маскоўшчыне пісьменьнікі адмовіліся прыняць ахвяраваную ненавісным рэжымам волю за цану свайго маўчаньня, каб гэткім спосабам „несправядлівасьць зрабіць справядлівай". Ідзе пра волю й годнасьць усіх паняволеных, а ня толькі адзінак. Акадэмік Сахараў у інтэрвю, якое даў тэлефанічна заходня-бэрлінскай газэце, сказаў, што ў Савецкім Саюзе ёсьць „шмат паняволеных народаў, маняшыняў і людзей, але . . . іншыя народы (меў на думцы народы Захаду), арганізацыі й прэса за іх не заступаюцца".

Сп. Акула зьвярнуў увагу й на тое, што бальшыню жыхарства СССР складаюць не Расейцы. Доля перасьледваных „нацменаў" цяжэйшая за тых з роду „старэйшага брата", бо ім яшчэ прылепліваe рэжым маскоўскі самы цяжкі перад антынародным камунізмам грэх — нацыяналізм. Беларуска - канадыйскі пісьменьнік апэляваў да Канадыйцаў, каб не абмяжоўваліся ў сваім зацікаўленьні быццам несправядлівасьцямі ў Паўдзённай Афрыцы, Партугальскай Анголіі ці Грэцыі, а пратэставалі супраць найбольшых зьдзекаў над волялюбнымі народамі, асабліва-ж над нерасейскімі паняволенымі народамі ў СССР ды іхнай інтэлігенцыяй. Гэткая Акулава гутарка вельмі зацікавіла прысутных у студыі гледачоў, а наступнымі днямі атрымаў ён шмат пахвальных заўвагаў тэлефанічна й прыватна ад іншых.

Мне здаецца, што Акула дае добры прыклад іншым нашым дзеячом на эміграцыі, як інфармаваць прыхільныя нам народы і пра Беларусаў, пра якіх ён цівраз згадваў, а таксама й пра гвалт, што адбываецца цяпер у Маскоўшчыне.

К.

УЛАДЫКА ЧАСЛАЎ СІПОВІЧ У ЗША

2 лістапада прыляцеў зь Лёндану ў Нью Ёрк Я. Э. Біскуп Часлаў Сіповіч з мэтаю наведаньня некаторых сваіх беларускіх прыяцеляў у ЗША. У нядзелі 4-га й 11-га лістапада Уладыка Сіповіч адправіў у Нью Ёрку Божую Службу ўсходняга абраду для мясцовых Беларусаў каталікоў. Апрача Нью Ёрку, наведаў ён і Чыкага, дзе ў нядзелю 18 лістапада таксама адправіў Божую Службу. У міжчасе Уладыка адведаў некаторых Беларусаў у Нью Бранзьвіку й Саўт Рыверу. Вернецца Уладыка Сіповіч да Лёндан у канцы гэтага месяца.

25-Я УГОДКІ ЗБК

25-я ўгодкі ад заснаваньня Згуртаваньня Беларусаў Канады будуць урачыста адзначаныя банкетам зь вечарынаю (грае аркестра Я. Піляра) у сыботу 1-га сьнежня сёлета ў залі БР-ГЦ у Таронце. Будуць і мастацкія выступленьні. Усе блізкія й далёкія Суродзічы ветліва запрашаюцца прыняць удзел у гэтай важнай урачыстасьці.

„Ідэялізацыя" мінуўшчыны й рэлігійных вартасьцяў становяць тэму артыкулу М. Марозава ў „Зьвязьдзе" за 4 кастрычніка 1973 г., Марозаў піша: „Пад флагам прапаганды савецкага патрыятызму ідэалізуецца дарэвалюцыйнае мінулае таго або іншага народу. Гнілая пошасьць ахапіла некаторыя часапісы па выяўленчаму мастацтву. З нумару ў нумар іх старонкі запаўняюцца рэпрадукцыямі абразоў, здымкамі сабораў, манастыроў. І ўсё гэта падаецца пад знакам патрыятычнага гонару помнікамі культуры. Чытачом і гледачом літаральна навязваецца думка, быццам Царква адыгравала рашаючую ролю ў развіцці культуры". Зь беларускіх савецкіх перыёдыкаў найбольш піша пра саборы й манастыры газэта „Голас Радзімы".

АБВЕСТКА

Страньнем Ньюёркаўскага Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі друкуецца сэрыя з 6-ці віншавальных картак зь беларускімі матывамі паводля выдатных беларускіх мастакоў. Хутка пачнём прадаваць. Спадзяёмся на падтрымку нашага грамадзтва.

Аддзел АБАМ у Нью Ёрку

БЕЛАРУСКІ ІНСТЫТУТ НАВУКІ І МАСТАЦТВА

ладзіць

ВЫСТАЎКУ

твораў малярства, рысунку, графікі беларускіх мастакоў Эўропы й Амэрыкі.

Выстаўка адчыняецца 9 сьнежня 1973 году
Ў БЕЛАРУСКІМ ГРАМАДЗКІМ ЦЭНТРЫ,
Бруклін, 401 Атлянтык Авеню, Нью Ёрк,
і працягнецца да месяца лютага 1974 году.

Наведваць можна нядзелямі ад гадз. 1-ай.

BIELARUS
Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
Subscription $6.00 yearly.
„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 6 дал. на год.
Незамоўленыя рукапісы назад не зьвяртаюцца.

ВАЦЛАЎ ЛАСТОЎСКІ — ВЛАСТ

НА 90-ЫЯ ЎГОДКІ АД ЯГОНАГА НАРАДЖЭНЬНЯ

Разгудзіцца мой звон, ад вакон да вакон,
Душы збудзіць, па сэрцах удара,
Дрогнуць сховы цямніц, блісьнуць іскры зарніц,
Заварушацца яры, папары.

Янка Купала — „Песьня Званара"

20 кастрычніка сёлета споўніліся 90-я ўгодкі ад нараджэньня выдатнага беларускага культурнага й навуковага дзеяча Вацлава Ластоўскага, а таксама паэты й пісьменьніка, ведамага пад псэўдонімам Власт. Сёлетнія ягоныя ўгодкі ў беларускім савецкім друку ня былі згаданыя ні добрым, ні благім словам. Пытаньне ягонае рэгабілітацыі, падобна як і рэгабілітацыі Язэпа Лёсіка ды некаторых іншых дзеячоў беларускае культуры, аніразу ня было нат закранутае. А тымчасам і ў галіне літаратурнай, і культурнай, і навуковай, ды навет і палітычнай была нагэтулькі шырокай і плённай ягоная дзейнасьць ды гэткае вялікае ўдзельнае вагі, што пры поўным ейным прамоўчаньні абраз беларускага руху ў гэных галінах выглядае няпоўным і зьнявечаным. Вось чаму 90-я ўгодкі ад ягонага нараджэньня даюць добрую нагоду прыпомніць, кім быў Вацлаў Ластоўскі-Власт ды якія ягоныя заслугі ў гісторыі Беларусі.

Вацлаў Ластоўскі нарадзіўся 20 кастрычніка 1883 году ў засьценку Калесьнікі Дзісьненскага павету. Ён быў, падобна як і Янка Купала, толькі самавукам, бо, як і Купала, скончыў усяго народную школу. Але дзякуючы вялікім здольнасьцям ды нязвычайнай працавітасьці, ён, шляхам самаадукацыі, здабыў вельмі шырокі інтэлектуальны гарызонт. Кіруючыся толькі нацыянальна-адраджэнскай ідэяй, заўсёды быў у цэнтры тагачаснага беларускага руху: палітычнага, культурнага й літаратурнага.

У шырокім ахапленьні шмат якіх галінаў нацыянальнай дзейнасьці Вацлаў Ластоўскі быў тыповым нашаніўцам. Ён, як і шмат якія іншыя нашаніўцы, імкнуўся, каб Беларусы мелі ўсе тыя дасягненьні ў галіне нацыянальнае культуры, што маюць і іншыя шчасьлівейшыя за нас народы. Ідучы за нашаніўскім лёзунгам, каб у нас было ўсё тое, што і ў людзей, ён стараўся скрануць зь месца ўсе тыя галіны нацыянальнай дзейнасьці, што былі найбольш занядбанымі й якія былі яму пад сілу. Таму ён палажыў вялікія заслугі як пісьменьнік і паэта, культурны й грамадзкі дзеяч, публіцысты, рэдактар і выдавец, як няўтомны працаўнік на ніве беларускае навукі. У знак прызнаньня й высокай ацэны гэтых нацыянальных заслугаў Ластоўскага Янка Купала прысьвяціў яму яшчэ ў 1909 годзе адзін зь лепшых сваіх вершаў „Песьня Званара".

Як пісьменьнік, першыя свае апавяданьні пачаў друкаваць Ластоўскі ў 1910 годзе ў „Нашай Ніве", падпісваючы іх псэўдонімам Власт. А ўжо ў 1913 годзе Максім Багдановіч у сваім аглядзе сучаснай яму беларускай літаратуры „За тры гады (1911-1913)" даў гэткую ацэну пісьменьніку: **„Власт надрукаваў усяго 3-4 рэчы, але кажную можна ўзяць за прыклад, як трэба пісаць".**

Апавяданьні Власта-Ластоўскага разьвіваюць глыбокія нацыянальныя думкі й вызначаюцца калярытным фальклёрным характарам. Гэта пераважна мастацкія апрацаваньні й насьледаваньні або народных легэндаў, або народных жартаў і анэкдотаў. У мастацкіх легэндах аўтар з асаблівай любасьцяй зварачаецца да беларускай старасьвеччыны. Ягоны найбольшы твор гэтага жанру — аповесьць „Лябірынты" — у нашай літаратуры першы ўзор навукова-фантастычнага гістарычнага твору.

Высака цэнячы творчасьць Власта, беларускае выдавецтва ў Мюнхэне „Бацькаўшчына" выдала ў 1956 годзе асобнай кніжкай ягоныя творы мастацкай прозы, якія ўдалося адшукаць на Захадзе. Затое ў БССР творы гэтага пісьменьніка з прычыны цэнзурнае забароны сяньня зусім ня ведамыя.

Пачынаючы ад 1923 году, Власт друкаваў у розных беларускіх часапісах, галоўна ў выдаваным ім-жа ў Коўні часапісе „Крывіч" і творы вершаваныя. Яны цікавыя першнаперш тым, што ў іх зусім самастойна разьвіваў аўтар тыя-ж ідэі, што й паэты гэтак званае ажыўленскае плыні „Маладняка" ў Менску. Гэтая ажыўленская плынь была, як ведама, ідэйнай і мастацкай асновай, зь якой разьвілася пасьлей і ўзвышэнская плынь із сваім літаратурна-мастацкім згуртаваньнем ды часапісам „Узвышша".

Як працаўнік у галіне навуковай, Ластоўскі мае вялікія заслугі першнаперш як аўтар першай „Кароткай гісторыі Беларусі", выдадзенай яшчэ ў 1910 годзе ў Вільні. Каштоўнай якасьцяй гэтае кніжкі тое, што яна першая ў нашай гістарыяграфіі імкнулася правільна насьвятліць нацыянальны характар мінуўшчыны Беларусі, тэндэнцыйна хвальшаванай шавіністычнымі польскімі й расейскімі гісторыкамі.

Пасьля Першай сусьветнай вайны і ўмацаваньня савецкай улады ў Беларусі, Ластоўскі апынуўся на эміграцыі — у Коўні. Тут ён апрацаваў і выдаў у 1924 годзе вялікі „Крыўскі (беларускі) слоўнік", а ў 1926 годзе — вялікую „Гісторыю крыўскай кнігі". У ёй сабраў і перадрукаваў даступныя яму тэксты старога пісьменства. Як публіцысты, Ластоўскі шмат друкаваў сваіх артыкулаў у „Нашай Ніве", сакратаром рэдакцыі якое ён даўжэйшы час працаваў, а ў 1912-13 гадох быў фактычным ейным рэдактарам. У 1916-17 гадох, у часе першае нямецкае акупацыі, ён выдаваў і рэдагаваў беларускую тыднёвую газэту ў Вільні „Гоман", што была ідэйнай прадаўжальніцай „Нашай Нівы". Знаходзячыся на эміграцыі ў Літве, ён у 1923-27 гадох выдаваў у Коўні згаданы літаратурна-навуковы часапіс „Крывіч", якога выйшла 12 нумароў і які запаўняў у васноўным сваімі літаратурнымі творамі ды публіцыстычнымі й навуковымі артыкуламі.

Ластоўскі адыграў не малую ролю і ў беларускім палітычным жыцьці, будучы ладны час прэм'ер-міністрам ураду Беларускай Народнай Рэспублікі.

У 1926 годзе Ластоўскі пераехаў з Коўні ў Менск, паверыўшы, як і многія тады, што там узапраўды будуецца беларускі дом, як казалася ў гэным часе, і ёсьць шырокія магчымасьці дзеля беларускай культурнай дзейнасьці. У Менску з 1927 году ён займаў становішча дырэктара Беларускага Дзяржаўнага Музэю, а з 1928 году быў акадэмікам і неадменным сакратаром Беларускае Акадэміі навукаў. Калі-ж у 1929 годзе пачалося жорсткае перасьледаваньне беларускага нацыянальна-культурнага жыцьця ў БССР, а ў 1930 годзе пракацілася й першая хваля арыштаў дзеячоў беларускае культуры, Вацлаў Ластоўскі быў арыштаваны й высланы адным зь першых. У высылцы ён і памёр у 1938 годзе. Гэтак перадчасна была абарваная нязвычайна плённая культурная дзейнасьць Вацлава Ластоўскага.

Беларуская Савецкая Энцыклапэдыя ў сваім шостым томе называе Ластоўскага **„адным зь ідэолягаў беларускага нацыяналізму"** ды дае яму гэткую характарыстыку:

„Варожа ставіўся да марксізму, адмаўляў клясавую барацьбу і кіруючую ролю пралетарыяту. Лічыў нацыянальную праблему галоўнай у гісторыі, нацыянальныя інтарэсы вышэй за клясавыя, процірастаўляў беларускі народ рускаму, адмаўляў супольнасьць іх гістарычнага лёсу. Быў прыхільнікам і прапагандыстым тэорыі „залатога веку".

Усе гэтыя „сьмяротныя грахі" Ластоўскага, як іх сфармулявала

СЯРОД СУРОДЗІЧАЎ У ЭЎРОПЕ

У верасьні — пачатку кастрычніка сёлета ўдалося мне зрабіць даўжэйшае падарожжа ў некаторыя краі Заходняе Эўропы. Галоўнай мэтай гэтага падарожжа было асабіста пазнаёміцца й навязаць бліжэйшыя кантакты й супрацоўніцтва паміж газэтай „Беларус" і беларускай эміграцыяй, што пасьля мінулае вайны апынілася галоўна ў Ангельшчыне, а ў невялічкай сваёй частцы — у Францыі й Заходняй Нямеччыне. У сувязі з тым, што газэта „Беларус" абслугоўвае Беларусаў ня толькі ў Задзіночаных Штатах Амэрыкі, дзе яна выдаецца, але й Беларусаў у іншых краёх Вольнага Сьвету — Канадзе, Аўстраліі й Эўропе, кантакты гэтыя й супрацоўніцтва конча патрэбныя. З мэтаю прадаўжэньня й замацаваньня гэтых кантактаў, а таксама дзеля паінфармаваньня шырэйшых колаў нашага грамадзтва на Захадзе й друкуецца гэты артыкул.

У Заходняй Эўропе найбольшая колькасьць новай беларускай эміграцыі знаходзіцца ў Ангельшчыне, дзе яна жыве зарганізаваным нацыянальным жыцьцём — грамадзкім і рэлігійным. У Францыі й Заходняй Нямеччыне сяньня яе адно нязначная жменька. Ёсьць невялічкія групы Беларусаў у Бэльгіі й Швэцыі, якіх мне гэтым разам наведаць не давялося, ды адно адзінкі ў іншых краёх Заходняе Эўропы.

Зьяўленьне Беларусаў у Ангельшчыне мае іншую гісторыю, чымся іхнае пасяленьне ў іншых краёх Вольнага Сьвету. У гэтых апошніх беларуская эміграцыя складаецца з тых нашых суродзічаў, што ў часе мінулае вайны былі вывезеныя на прымусовую працу ў Нямеччыне або апыніліся ў ёй дабравольна ў выніку паўторнае акупацыі іхнае бацькаўшчыны маскоўскім бальшавізмам, а па вайне не захацелі вяртацца назад у савецкі калгасны „рай". Асноўнае-ж ядро беларускай эміграцыі ў Ангельшчыне складаюць Беларусы з былой Заходняй Беларусі, што пасьля ейнае савецкае акупацыі ў верасьні 1939 году былі арыштаваныя й прымусова вывезеныя ў Сібір, у часе вайны ўліліся ў польскую армію генэрала Ўладыслава Андэрса, твораную ў Савецкім Саюзе, прайшлі ў ёй усю ваенную кампанію на Сярэднім Усходзе й Італіі, а па вайне, не жадаючы таксама вяртацца на ласку й няласку бальшавіцкага акупанта, пасяліліся ў Ангельшчыне. Сярод іх і былыя жаўнеры беларускіх вайсковых адзінак, што пад канец вайны перайшлі на бок заходніх альянтаў ды таксама апынуліся ў польскім корпусе ген. Андэрса. Колькі год пазьней беларуская эміграцыя ў Ангельшчыне папоўнілася яшчэ й Беларусамі, што вызьмігравалі з ДП-лягераў Заходняе Нямеччыны на сталае жыхарства й працу ў Ангельшчыне.

Гэтая асноўная маса Беларусаў Ангельшчыны — былых жаўнераў польскае арміі — у гэным часе гэта маладыя мужчыны, што, асеўшы ў Ангельшчыне, пажаніліся пераважна з Ангелькамі й творачь сяньня нацыянальна мяшаныя сем'і. Не зважаючы на гэта, жывуць яны сваім беларускім грамадзкім, культурным і рэлігійным жыцьцём.

З матарыяльна-эканамічнага гледзішча маюцца нашыя суродзічы ў Ангельшчыне нядрэнна, калі не сказаць, што ў сярэднім добра, хаця іхны жыцьцёвы ўзровень, на колькі мне ўдалося заўважыць на працягу двух тыдняў часу, значна ніжэйшы, чымся Беларусаў у Задзіночаных Штатах Амэрыкі й Канадзе, а таксама і ў Аўстраліі, на колькі можна пра гэта меркаваць зь інфармацыяў нашых суродзічаў у гэтым краі. Праўда, у сучасны мамэнт цэны на спажывецкія прадукты й прамысловыя вырабы ў Ангельшчыне ў сярэднім удвая ніжэйшыя, чымся, прыкладам, у ЗША, але затое й заработкі ў Ангельшчыне ніжэйшыя таксама ўдвая. 35 фунтаў на тыдзень, што раўняецца прыблізна 85 амэрыканскім далярам, уважаецца добрым заробкам работніка, а 40 фунтаў на тыдзень, што адпавядае 100 амэрыканскім далярам, навет вельмі добрым. Да гэтага трэба дадаць бясплатнае ў Ангельшчыне лячэньне на выпадак хваробы ці калецтва, а таксама й некаторыя іншыя сацыяльныя перавагі.

Пра жыцьцёвы ўзровень нашых людзей у Ангельшчыне, здаецца, можна судзіць паводля вартасьці й якасьці набытых імі ў собскасьць іхных дамоў, раўнуючы да якасьці й вартасьці дамоў Беларусаў у Амэрыцы. Аднасямейныя жыльлёвыя дамы зь невялічкімі агародамі ў гарадох Ангельшчыны ў сярэднім шмат лепшае якасьці за гэткія-ж дамы ў гарадох Амэрыкі. Затое тыя дамы, што пакупілі Беларусы ў Ангельшчыне, куды горшыя за дамы Беларусаў у ЗША. Іншы прыклад. Сярод Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, што ў сярэднім жывуць, хоць і не багата, але ў поўным дастатку, ёсьць ужо некаторыя, хоць і вельмі нязначная яшчэ колькасьць, і багацейшыя ў амэрыканскім маштабе або ў дарозе да гэткіх. У Ангельшчыне-ж гэтае апошняе катэгорыі Беларусаў няма бадайшто зусім.

Затое з гледзішча на ўзровень нацыянальнай сьведамасьці й грамадзкае актыўнасьці Беларусы Ангельшчыны ані ня ўступаюць узроўню нашых суродзічаў у іншых краёх Захаду.

У Ангельшчыне ад даўжэйшага ўжо часу існуюць два галоўныя вогнішчы, у якіх і вакол якіх канцэнтруецца асноўная беларуская нацыянальная дзейнасьць. Гэта, з аднаго боку, Беларуская бібліятэка й музэй імя Францішка Скарыны ў Лёндане ды навуковы „Часапіс беларусаведных студыяў", ("The Journal of Byelorussian Studies"), выдаваны Англа-Беларускім Таварыствам, а з другога боку — масавая грамадзкая арганізацыя Згуртаваньне Беларусаў у Вялікай Брытаніі. У некаторых мясцовасьцях Ангельшчыны працуюць прадстаўніцтвы арганізацыяў Беларускі Вызвольны Рух і Беларускі Вызвольны Фронт, што праяўляюць значную актыўнасьць у міжнацыянальным супрацоўніцтве.

Найважнейшым беларускім культурна-навуковым цэнтрам у Ангельшчыне зьяўляецца Беларуская бібліятэка й музэй імя Францішка Скарыны ў Лёндане. Запачаткаваная напрыканцы 40-х гадоў прыватнымі кнігазборамі біскупа Часлава Сіповіча й а. Льва Гарошкі ды ўсьцяж папаўняная кнігамі паасобных Беларусаў, была яна афіцыйна адчыненая 15 травеня 1971 году. Колькасьцяй кнігаў бібліятэка невялікая, яна налічвае сяньня каля 12 тысячаў кнігаў улучна з фотакопіямі й мікрафільмамі, але нязвычайна каштоўная сваёй якасьцяй. Бібліятэка гэтая строга сэлекцыянаваная: яна камплектуе вылучна кнігі з самых розных галінаў беларускі, даючы першынство й перавагу рукапісным і друкаваным выданьням мінулых стагодзьдзяў, што сяньня становяць бібліяграфічную рэдкасьць. Прыкладам, у бібліятэцы пераховуюцца фатакопіі, зробленыя з арыгіналаў у бібліятэках сьвету, бязмала ўсіх кнігаў Францішка Скарыны, а таксама фатакопіі й арыгіналы беларускіх і іншамоўных выданьняў XVII — XX стагодзьдзяў, што маюць дачыненьне да Беларусі. Сярод іх гэткія каштоўныя арыгінальныя выданьні, як беларускія слоўнікі І. Насовіча 1870 г. і В. Дабравольскага 1914 г., усе чатыры тамы Смаленскага этнаграфічнага зборніка таго-ж В. Дабравольскага, усе тры тамы этнаграфічных зборнікаў П. Шэйна, шмат віленскіх беларускіх даваенных выданьняў, як і выданьняў 20-х гадоў у БССР, якія сяньня належаць таксама да бібліяграфічных рэдкасьцяў. Немагчыма ў газэтным артыкуле пералічыць хоць-бы найважнейшых кнігаў бібліятэкі, таму зацікаўленых імі адсылаю да артыкулу а. А. Надсана, надрукаванага ў № 2 (136) часапісу „Божым Шляхам" за селетні год.

Бібліятэка адыгрывае вялікую нацыянальную ролю ў тым сэнсе, што шмат якія вучоныя з розных краёў Захаду, што студыююць славянскае культуру, галоўна беларускую старасьвеччыну, шырака карыстаюцца гэтай бібліятэкай і тым самым знаёмяцца зь Беларусяй і папулярызуюць веды пра яе ў шырэйшых навуковых і культурных колах Захаду.

Важную нацыянальную ролю адыгрывае й беларускі музэй, што месьціцца на другім паверху дому, што й бібліятэка. Фактычна гэта яшчэ зародак музэю. Тым ня менш некаторыя ягоныя зборы таксама унікальныя. Вось адзін з прыкладаў. З выдатных і рэдкіх сяньня ўзораў беларускага арнамэнтальна-ткацкага мастацтва XVIII стагодзьдзя — славутыя на ўвесь сьвет слуцкія паясы. Навет у Слуцкім гістарычна-краязнаўчым музэі, як паінфармаваў у газэце „Літаратура і Мастацтва" напрыканцы 1970 году беларускі навуковец Адам Мальдзіс, перахоўваецца „толькі адзін шматок слуцкага пояса". Багатую калекцыю слуцкіх паясоў у Беларускім музэі імя Івана Луцкевіча ў Вільні пасьля мінулай вайны бальшавікі разам з цэлым музэем ды беларускай Вільняй „падаравалі" Літуве. Вельмі сумлеўна, ці мае ў сабе слуцкія паясы й Дзяржаўны музэй БССР у Менску. Затое ў Беларускім музэі ў Лёндане віцяць пад шклом два слуцкія паясы ў добрым стане й адзін касьцельны арнат (тое, што ў праваслаўнай царкве рыза), сшыты з адных слуцкіх паясоў.

Беларуская бібліятэка й музэй імя Францішка Скарыны ў Лёндане, хоць і ня маюць сталых даходаў, а існуюць за ахвяры грамадзтва, перахоўваюць нязьлічоныя гістарычныя культурныя й мастацкія скарбы. Душою бібліятэкі й музэю я. Э. біскуп Часлаў Сіповіч і а. Аляксандар Надсан, дырэктар і працаўнік бібліятэкі. Абодвы яны, пры дапамозе іншых Беларусаў і ангельскіх прыяцеляў, праяўляюць нязвычайную вынаходлівасьць і самаахвярнасьць у папаўненьні бібліятэкі й музэю ўнікальнымі экспанатамі. Іхную працу можна прыраўняць да дзейнасьці славутага Івана Луцкевіча ў ягоным створаньні Беларускага музэю ў Вільні, названага ягоным імем ды гэтак злачынна разбуранага бальшавікамі.

Выдаваны ад 1965 году Англа-Беларускім Таварыствам англамоўны навуковы „Часапіс беларусаведных студыяў", пад рэдактарствам сьпярша прафэсара А. Мэк Міліна, а цяпер праф. Джэмса Дынглі — другое пасьля бібліятэкі й музэю важнае вязьмо ў акцыі навуковае папулярызацыі Беларусі ў сьвеце. У часапісе друкуюць свае артыкулы на беларусаведныя гуманітарныя тэмы, што датычацца ў васноўным да мінулых стагодзьдзяў, ангельскія й беларускія вучоныя. Часапіс на адпаведным навуковым узроўні й высака цэніцца вучонымі Захаду, перш-наперш і галоўна ангельскімі, сярод якіх здабывае ён штораз шырэйшае кола прыхільнікаў і супрацоўнікаў. Больш за 800 экзэмпляраў часапісу атрымліваюць заходнія бібліятэкі й вучоныя, што цікавяцца беларусаведнымі пытаньнямі, апрача гэтага, некаторая ягоная колькасьць высылаецца за зялезную заслону — у краі савецкіх сатэлітаў, далей — у Савецкі Саюз, у тым ліку й на Беларусь.

Англа-Беларускае Таварыства, старшынём якога наш ангельскі прыяцель сп. Обэрон Гэрбэрт, а сябрамі, апрача Беларусаў, і ўплывовыя Ангельцы, выдае ня толькі згаданы „Часапіс беларусаведных студыяў", але й ладзіць сыстэматычна кажнага году навуковыя лекцыі з розных гуманітарных галінаў беларусаведы для навукоўцаў і студэнтаў, што цікавяцца беларускімі пытаньнямі.

Беларуская бібліятэка й музэй імя Францішка Скарыны, „Часапіс беларусаведных студыяў" і дзейнасьць Англа-Беларускага Таварыства ды інтэнсыўныя асабістыя кантакты Беларусаў з Ангельцамі спрычыніліся да таго, што значная колькасьць выдатных Ангельцаў сталіся шчырымі сымпатыкамі й прыяцелямі Беларусаў, а некаторыя зь іх уліліся навет у беларускае грамадзтва Лёндану, застаючыся ня толькі ўжо ангельскімі, а й стаўшыся патрыётамі беларускімі. Я быў прыемна ўражаны, калі ў такой сьціплай нутрана беларускай імпрэзе, як афіцыйная сустрэча з галоўным рэдактарам „Беларуса", ладжаная ў Лёндане Галоўнай Управай Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі 15 верасьня сёлета, прынялі ўдзел і некаторыя Ангельцы. Гэта ведамая ангельская паэтка й перакладніца твораў беларускае паэзіі на ангельскую мову Вера Рыч, прафэсар А. Мэк Мілін, галоўным аб'ектам навуковай дзейнасьці якога беларуская літаратура XIX стагодзьдзя, а так-жа адвакат і музыкалёг сп. Гай дэ Пікарда, які цалком увайшоў у беларускае грамадзтва ды жыве ягонымі клопатамі. Апрача іх, знахо-

(Працяг на 3-яй бачыне)

Беларуская Савецкая Энцыклапэдыя, цалком пакрываюцца з асноўнымі ідэйнымі прынцыпамі беларускага нашаніўскага адраджэнства, зь ідэалёгіі найвыдатнейшых прадстаўнікоў гэтага адраджэнства — Янкі Купалы, Якуба Коласа й Максіма Багдановіча. Яны пакрываюцца таксама зь ідэямі забароненых сяньня ў Савецкім Саюзе твораў Янкі Купалы й Якуба Коласа савецкага ўжо часу аж да 1922 году ўлучна. Розьніца між імі адно тая, што калі Купала й Колас пасьля гэнага 1922 году пачалі, у моц абставінаў, маніфэставаць у сваей творчасьці прасавецкія тэндэнцыі, Ластоўскі гэтага не зрабіў, застаючыся й надалей на сваіх ранейшых нацыянальных пазыцыях. І ў гэтым ягоная асаблівая заслуга.

Раман Шарупіч

ЮБІЛЕЙ АЙЦА ПРАТАЯРЭЯ ЯНКІ АБАБУРКІ

У нядзелю 14 кастрычніка сёлета беларуская калёнія дый наагул вернікі БАПЦаркы ў Вялікай Брытаніі мелі прыемную нагоду адзначыць 10-цігодзьдзе сьвятарства а. прат. Янкі Абабуркі.

Раніцаю а. прат. Янка Абабурка з а. Янкам Пякарскім адправілі Службу Божую ў парахвіяльнай царкве Жыровіцкае Божае Маці. Сьвятыня была перапоўненая вернікамі, бо зьехаліся амаль з усіх кутkoў Ангельшчыны дзеля ўшанаваньня Юбіляра.

Пасьля Божай Службы а. Янка Пякарскі ўручыў Узнагародныя Граматы а. прат. Янку Абабурку, Матушцы Кацярыне Абабурка і Матушцы Альжбеце Паляковай, нададзеныя Блажэнейшым Мітрапалітам Андрэем — Галавой БАПЦаркы за іхны вялікі ўклад для справы царквы.

На просьбу Казакаў, што належаць да нашае парахвіі, а. Я. Пякарскі адправіў адмысловы Малебен за памысьнасьць казацкага народу ў сувязі з тым, што сьвята Пакроў, якое прыпадала ў гэтым часе, уважаецца Казакамі ня толькі як рэлігійнае, а й нацыянальнае іхнае сьвята.

Адразу пасьля Багаслужбаў адбылося ў царкоўнай залі прыняцьцё ў гонар Юбіляра. Адчыніў урачыстасьць старшыня мясцовай Парахвіяльнай Рады Хв. Кажаневіч, а пасьля застольнай малітвы быў падняты тост у гонар Юбіляра. Пасьля абеду, які добра падрыхтавалі сп. Ул. Гінько з жонкай Барбарай, было прачытанае сп. Хв. Кажаневічам прывітаньне ад Уладыкі Мікалая з Канады. Далей віталі й складалі пажаданьні ад царкоўных установаў: ад Парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Манчэстары — старшыня Хв. Кажаневіч, ад Парахвіяў у Лёндане, Бірмінгаме й Кэмбрыджы — настаяцель а. Янка Пякарскі, ад Рады БАПЦ на Вялікую Брытанію — ейны сакратар Янка Калбаса. Ад сьвецкіх установаў віталі: старшыня Галоўнай Управы ЗБВБ Янка Міхалюк, сакратар Беларускага Клюбу ў Манчэстары — М. Яськевіч, начальнік Беларускага Вызвольнага Фронту Я. Бунчук, ад Казакаў — палкоўнік Д. Каралькоў. Былі атрыманы пісьмовыя прывітаньні ад: а. прат. В. Кендыша зь Нью Джэрзі, ЗША, сп. А. Маркевіча — сакратара Клюбу „Пагоня" ў Канадзе, ад Парахвіяльнай Рады ў Кліўленьдзе, ЗША.

Усе прамоўцы гаварылі шчыра й выказвалі вялікае прызнаньне а. прат. Я. Абабурку ў разбудове БАПЦаркы ў Вялікай Брытаніі. Калісьці праваслаўныя вернікі ў Ангельшчыне былі асірацелыя без свайго сьвятара. Тады-ж а. Янка, разумеючы добра гэта ды будучы пакліканы ласкай Божай, пасьля свайго рукапалажэньня зарганізаваў парахвіі БАПЦ ува ўсіх большых беларускіх асяродках у Ангельшчыне. Ён здабыў вялікі аўтарытэт ня толькі сярод сваіх, але й чужынцаў, прыяцеляў беларускай рэлігійнай і нацыянальнай справы. Сьветчыць пра гэта й тое, што калі ён зьвярнуўся з заклікам у справе куплі царкоўнага будынку, дык шмат хто з чужынцаў далі гойныя грашовыя ахвяры на гэтую мэту.

Ад Манчэстарскай калёніі быў ахвяраваны Юбіляру за ягоныя заслугі залаты крыж упрыгожаны аздобамі. Кошт крыжа 120 фунтаў быў пакрыты з касы Беларускага Клюбу. Быў уручаны Юбіляру падарунак і ад беларускай калёніі Брадфарду. Адзін з парахвіянаў сп. С. Р. даў 10 фунтаў на прыняцьцё ды перадаў у якасьці падарунку Юбіляру 25 фунтаў. Пры гэтай нагодзе нельга пакінуць без увагі Матушкі Кацярыны, без дапамогі якой было-б вельмі цяжка Юбіляру несьці сваю місію. На заклік сп. Янкі Калбасы было сабрана для царквы 43 фунты.

Урачыстасьць прайшла ў мілай сяброўскай атмасфэры й пакінула вельмі добрае ўражаньне ўва ўсіх прысутных. Сто Год Юбіляру!

М. Стаўпіскі

Падзяка

У сувязі з маім юбілеем 10-цігодзьдзя сьвятарства складаю шчырую падзяку арганізатарам за наладжаньне банкет, за выказаныя прывітаньні й пажаданьні, за прысланыя пісьмовыя й тэлефанічныя прывітаньні. Шчыра дзякую за падарункі ад арганізацыяў і прыватных асобаў. Шчырае дзякуй усім удзельнікам урачыстасьці.

а. Прат. Янка Абабурка

НА ФОНД ПАДРУЧНІКАЎ

Заснοўнікі Фонду Беларускіх Падручнікаў пры Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва, ЗША, дзякуюць падаздзеным ніжэй ахвярадаўцам за складзеныя на Фонд ахвяры:

Сыднэй, Аўстралія, у далярах аўстралійскіх:

М. і А. Каранеўскія	5.00
А. Каранеўская	5.00
А. Качан	2.00
К. Сіткоўскі	6.00
В. Д..?	2.00
Др. Я. Малецкі	5.00
М. Лужынскі	2.00
І. Макарэвіч	2.00
М. Аўтух	1.00
? (подпіс нявыразны)	2.00
Я. Шкода	1.00
Л. Олрайт	1.00
Я. Гавенчык	1.00
А. Левановіч	2.00
Разам:	**37.00**
Што ў далярах ЗША дало	**52.00**
Сабраныя ў Аўстраліі грошы на друк гісторыі Беларусі	65.00
Разам:	**117.00**
Разам з папярэднімі	**1004.08**

ДАКЛАД ПРА БЕЛАРУСЬ СЯНЬНЯ

20-га кастрычніка Згуртаваньне Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў у Нью Брансьвіку арганізавала вечар-сустрэчу Беларусаў Нью Брансьвіку, Саўт Рывэру, Пэрт Амбою і аколіцаў з журналістым-пісьменьнікам Алесям Вожыкам. Вечар адчыніў старшыня вэтэранаў сп. Сяргей Гутырчык, а ўступнае слова пра дакладчыка сказаў Др. В. Кіпель.

Як паведамлялася ў беларускім друку раней, спадар Алесь Вожык, па прафэсіі інжынер, па зацікаўленьню беларускі пісьменьнік і журналіст, стаўся палітычным эмігрантам зусім нядаўна, напрыканцы 1972 году. Да таго часу А. Вожык жыў і на Беларусі і паза межамі ее вонках Сав. Саюзу. Як спэцыяліст-тэхнік А. Вожык шмат часу працаваў на розных савецкіх прадпрыёмствах на Захадзе, у Афрыцы й Азіі і меў магчымасьць прыглядзецца, прааналізаваць і параўнаць жыцьцё на Савецкай Беларусі і вонках яе. У выніку А. Вожык прыйшоў да высновы, што далей у СССР жыць няма сэнсу, нат тое, што яму давядзіцца падарожнічаць, будзе некалі прыпомнена ягоным дзецям як адмоўнае і так як і яму даводзілася жыць падвойным жыцьцём — у хаце адным, вонках іншым, — ягоным дзецям давядзецца тое самае. Гэтае асабістае спалучанае з нацыянальным беларускім пачуцьцём, змусіла яго застацца на Захадзе — выбраць волю духовую й нацыянальную, як зазначыў А. Вожык, — „я вырашыў, што мой пераход на Захад дапаможа выявіць сапраўдны стан жыцьця на сяньняшняй Беларусі".

Пра сябе А. Вожык сказаў: народжаны на Меншчыне, вучыўся ў Менску, працаваў у БССР і вонках. У сярэдняй школе асабліва зацікавіўся беларускай культурай і спадчынай, пачаў пісаць і друкавацца ў літаратурных часапісах. У сваіх прафэсійных ведах адзін з аўтараў у Беларускай Савецкай Энцыклапэдыі на тэхнічныя тэмы.

Пасьля успамінаў пра жыцьцё ў Менску, дзе партыя пасьлядоўна й жорстка выцясняе й нішчыць беларускасьць — у Менску сяньня няма ніводнае беларускае школы. Аўтар затрымаўся на студэнцкіх часох у Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце. У унівэрсытэтах бадай найбольш яскрава выступае разыход у думках маладога пакаленьня. На іхных вачох — канец 50-х пачатак 60-х гадоў — ламаліся асновы таго, на чым гадавался пакаленьні. Аднак, што-ж прыйшло на зьмену? Тая-ж самая партыя ды толькі замест „культу асобы" — калектыўны культ. Недаяданьне, няпэўнасьць у будучыні, бясконцыя праверкі, нацыянальна-ідэялягічнае прамываньне — вось адзнака жыцьця БДУ ў тыя гады.

Вельмі яскрава й жыва былі апісаныя дакладчыкам ягоныя сустрэчы й блізкое знаёмства з шматлікімі беларускімі маладымі пісьменьнікамі, у тым ліку з А. Сербантовічам і В. Макарэвічам.

Гаворачы пра эканамічны бок жыцьця ў Саюзе, А. Вожык пазнаёміў аўдыторыю зь яшчэ аднэй (раней навіна) „паказухай" у мясцовасьцях, дзе прыяжджае шмат замежных турыстых, сялянам раздавалася бляха на пакрыцьцё перадау даху хаты бляхай, з гародаў страха хаты заставалася саламяная ці дранля.

Падрабязна аналізуючы эканамічнае палажэньне сялянства, работнікаў і працоўнае інтэлігенцыі ў БССР, А. Вожык падвёў гэткі агульны назоўнік — малыя эканамічныя палепшаньні, прыкладам, нэйлёнацыя панчохі ў сялянскіх дзяўчатаў ці падобнае, далёка не паказьнік дабрабыту дадзенага савецкай уладай, а толькі невялічкая дэталь. І далей абагульняючы эканамічны аналіз, А. Вожык перадаў пагляд, які сяньня пануе ў беларускім народзе — Беларусь сяньня-б стаяла эканамічна непараўнальна вышэй, каб ня было савецкае ўлады, а Беларусь была дэмакратычнай рэспублікай.

Апрача ўспамінаў,якія перадусім цікавыя для Беларусаў, дакладчык вельмі цікава расказаў аб мэтадах кіраваньня, й будовы савецкіх прадпрыемстваў у БССР і за ейнымі межамі, аб дутых статыстычных плянах і г. д. А. Вожык падрабязна намаляваў абраз жыцьця савецкіх спэцыялістых у гэтак званых „калёніях", гэта значыць гарадох, дзе гэтыя спэцыялістыя мусяць жыць, будучы вонках Сав. Саюзу. Вельмі часта такія „калёніі" агароджаныя калючым дротам.

Даклад А. Вожыка, а мо дакладней — успамін-гутарка, адзначаўся масай канкрэтных прыкладаў, назіраньняў, абагульненьняў і высноваў.

У прысутных стварыўся досыць ясны вобраз сяньнешняе Беларусі. Калі ў эканамічным жыцьці там і ёсьць нейкае адноснае палепшаньне, маўляў, хоць бульбы на Беларусі, ёсьць, бадай, у волю (ці-ж гэта гіронія!), дык у нацыянальна-культурным наадварот: наступ на нацыянальную Беларусь ня спыняецца, а ўсё ўзмацняецца.

Па дакладзе, як звычайна, былі дзесяткі. а мо й соткі пытаньняў, якія, пазьней, пры пачастунку, да позна зацягнуліся.

З уражаньнем, што даведаліся пра нешта блізкое й сьвежае, а адначасна нешта беспрасьветнае, каляніяльнае пра Беларусь, прысутныя пачалі разыходзіцца.

В. Зубкоўскі

Камэнтар Тру Давідсона пра аповесьць К. Акулы „Тумороў іс естэрдэй", што быў зьмешчаны ў газэце „Торонто Стар" у ліпені сёлета, поўнасьцю перадрукаваў Бюлетэнь Канадыйскай Інфармацыйнай Службы „Кэнэдыен Сін" у № 891 за 5 кастрычніка, які абслугоўвае ўсе этнічныя газэты Канады. У Бюлетэні пададзеныя й інфармацыі пра беларусіку, якую можна набыць праз Клюб „Пагоня".

СЯРОД СУРОДЗІЧАЎ У ЭЎРОПЕ

(Працяг з 2-ой бачыны)

дзяцца ў сталым кантакце зь Беларусамі й шмат якія іншыя Ангельцы ці то як сябры Рэдакцыйнае Калегіі „Часапісу беларусаведных студыяў" ды ягоныя аўтары, ці то сябры Англа-Беларускага Таварыства.

Беларуская бібліятэка й музэй імя Фарнышка Скарыны, „Часапіс беларусаведных студыяў", а таксама Англа-Беларускага Таварыства — гэта адзіныя ў заходнім сьвеце ўстановы гэтага тыпу. Таксама адзіная й унікальная ў заходнім сьвеце зьява, што якраз у Ангельшчыне дзякуючы Беларусам значная колькасьць навуковых і культурных працаўнікоў гэтага краю зблізіліся зь Беларусамі й зь вялікім посьпехам папулярызуюць Беларусь сярод свайго грамадзтва ды здабываюць ейны сымпатыкаў.

У прыгожанай зялёнай ускраіне Лёндану — Фінчлей знаходзіцца дом беларускіх а. а. Марыянаў, а ў ім у капліцы сьв. Пятра й Паўла рэгулярна адбываюцца Божыя Службы ўсходняга абраду для Беларусаў каталікоў Лёндану. Насупраць Марыянскага дому знаходзіцца падрад тры двухпаверховыя дамы, у вадным зь якіх месьціцца згаданая бібліятэка й музэй, а ў двух сумежных дамох хлапцоўская школа й інтэрнат імя сьв. Кірылы Тураўскага. У гадох свайго росквіту школа налічвала да 18 вучняў, сёлета-ж, у сувязі з матарыяльнымі цяжкасьцямі, у школе ўсяго трох вучняў. Беларуская бібліятэка й музэй імя Франьцішка Скарыны, як і дом, у якім яны месьцяцца, юрыдычна незалежныя ад ордэну Марыянаў, а аформленыя на прыватныя асобы Беларусаў з тым, што гэтыя дом і ўстановы павінны служыць выключна для беларускіх грамадзкіх патрэбаў.

У доме Марыянаў жыве й працуе былы вязень савецкіх канцэнтрацыйных лягероў ведамы беларускі пісьменьнік і паэта а. Язэп Гэрмановіч (літаратурны псэўдонім — Вінцук Адважны). Не зважаючы на свае 83 гады, ён усьцяж творча актыўны. Зусім нядаўна ён выдаў таўстую кнігу „Байкі і іншыя вершы", напісаныя ім на працягу ўсяе ягонае літаратурнае дзейнасьці, апрача гэтага, рэдагуе беларускі квартальны рэлігійна-грамадзкі часапіс „Божым Шляхам". Часапіс гэты — далейшае вязьмо ў дзейнасьці лёнданскіх Беларусаў. Часапіс карысны тым, што, апрача рэлігійных пытаньняў беларускіх у гістарычным перавазе на аспэкце, адводзіць шмат месца пытаньням грамадзкім і культурным ды зьмяшчае папулярна-навуковыя артыкулы зь гісторыі Беларусі.

(Заканчэньне ў наступным нумары)

Ст. Станкевіч

ПРА ШЫЛЫ ТАМТЭЙШАЕ НЭНДЗЫ

У сваёй добрай нізцы „Элегіі нялегічных дзён" Ніл Гілевіч, сьцьвярджаючы сьпярша:

Пашкадуем, і моцна пашкадуем,
Як да розуму прыйдзем (а прыйдзем відаць!) —
тлумачыць далей гэты жаль тым:
Што з далёкіх вандровак прывозяць здымкі —
Піраміды зь ільвамі ці брамы з арлом —
Мы свае старажытныя цуды-будынкі
Творчы гэні народу — пусьцілі на злом.

Аднак ці наўрад зварот паэты дойдзе да тых, каму дагэтуль прысьвечаны шэкспіраўскі закід: „Што ён Гэкубе, што яна яму?"

Прыблізна на палове адлегласьці паміж Прапойскам і Гомелем, на высокім правым беразе Сажу, дзе ўпадае ў яго рэчка Чачэра, або ў перакладзе з дыялекту — Цяцера, ляжыць стары радзімічы Чачэрск. Ягонае навакольнае абжытае людзьмі яшчэ здавен-даўна й паказальна, што на Чачэршчыне, калі вёскі Бэрдык, археалёг К. Палікарповіч знайшоў у 1926 г. палеалітычную стаянку першабытнага чалавека, а ў ёй косьці забітага мамата й каменныя паляўнічыя прылады.

Гэтая знаходка, як гістарычны помнік, мае агульнаэўрапейскае значэньне, хоць, між іншым, і не дайшла да разуменьня Кастуся Кірэнкі, які ў сваёй паэме - одзе „Сьлёзы Радаты", што выслаўляе падпальніка Віцебску й Магілеву расейскага імпэратара Пётру Першага, піша:

Я не пяськаю сівых паданьняў
І заімшэлай старыны;
Былых стагодзьдзяў цэлі-здані
Не заплывалі ў мае сны.
Які там небудзь князькі пояс
Ці аскалепкі гладышоў,
Што мой зямляк Палікарповіч
У вапне над Сажом знайшоў,
Мяне цікавілі ня многа
(Хай мне даруюць гладышы) . . .

І тым ня менш не падлягае сумлеву, што адкапаны годным вялікае пашаны археалёгам К. Палікарповічам палеалітычны Бэрдыж зь ягонымі крамяннымі сякерамі мае для гісторыі чалавецтва непараўнальна большую вартасьць, чым вершаваная практыка Кастуся Кірэнкі.

Хоць Чачэрск, як горад і прыгадваецца ўпяршыню ў гісторыі непараўнальна пазьней за час Бэрдыжаўскае стаянкі, але ўсё-ж аж у 1157 г., калі князь Чарнігаўскі Ізяслаў Давідовіч, стаўшыся вялікім князем Кіеўскім, зьвярнуў яго князю Ноўгарад-Северскаму Сьвятаславу Альговічу. Аднак пасьля азнаямленьня з сучасным маленькім Чачэрскам, які мае звычайны для раённага цэнтру ўстановы й прадпрыемствы, навет не адразу даеш веры, што, паводля летапіснае мэтрыкі аб нараджэньні, ён усяго толькі на 15 год маладзейшы ад свайго цяперашняга абласнога цэнтру Гомелю ды на 163 гады старэйшы за свой ранейшы губэрнскі цэнтр Магілеў.

Між тым вы знойдзеце яго ў сьпісе гарадоў Вялікага Княства Літоўскага за 1387 г., ён адзначаны далей на вядомай, выдадзенай у Амстэрдаме, Радзівілаўскай карце 1613 г., паказальна таксама, што ў 1621 г. кароль Жыгімонт Трэйці дараваў яго за гэраічныя ўчынкі ў Турэцкай вайне князю Александру Сапезе.

Росквіту Чачэрску перадусім ня спрыялі войны ды асабліва ў часе зацятага змаганьня Літвы з Маскоўшчынай і Украінай, калі, ён, знаходзячыся на пагранічны, не аднойчы пераходзіў з рук у рукі. Характэрна ў гэтай галіне вытрымка з адпіскі 1649 г. Рыльскага ваяводы ў Маскву, узятая з трохтомніку „Беларусь у эпоху феадалізма" (Менск. 1960 г.):

„А казалі тыя казакі, што прыйшоў ад Літоўскага павету пан Радзівіл, а зь ім дзе войска з 30,000 і ўзялі горад Чычэрэск. А іх дзе казакоў адабрaўшы паўтараста чалавек адсеклі іх правыя рукі па плюсны, а 50 дзе чалавек на калы пасаджалі, а іншых-жа казакоў ды іхніх жанок і дзяцей парубалі ўсіх".

Калі ўзяць пад увагу, што ў тагачасных маскоўскіх дакумантах цяперашнія Беларусы вядомыя, як Літвіны й „беларусцы", дык відаць помета гэтмана Вялікага Княства Літоўскага князя Януша Радзівіла абвалілася на хаўрусьнікаў Масквы ўкраінскіх наезьнікаў, што ў тых-жа дакумантах называліся чаркесамі й казакамі. Аднак усё-ж скуль былі пры паходных казаках жонкі й навет дзеці?

У 1774 г. Чачэрск быў адабраны ў Сапегаў за іхнюю адмову прысягнуць на вернасьць Пецярбургу. Разам з Жлобінам царыца Кацярына Другая даравала яго свайму генэралу-губэрнатару на Беларусі графу Захару Чарнышову, які коштам акупацыйнага вызыску паняволенага народу пабудаваў тут палац, ратушу, тры царквы й касьцёл. Тым ня менш гэтыя будынкі не зьвярнулі гораду даўнейшы дабрабыт. Абмінуты ўрэшце-рэштаў чыгункай і захазаўшы за сабой толькі параходную пристань на Сажу, ён паступова ператвараўся ў дробнае мястэчка сьпярша Рагачоўскага, а потым Гомельскага павету Магілеўскае губэрні, у якім у пачатку нашага стагодзьдзя не налічвалася й дзьвюх тысяч жыхароў. І толькі шматлікія курганы ды помнікі архітэктуры заставаліся ў спадчыну ад ягонага мінулага.

Народнае паданьне, паводля сьветчаньня М. Бэз-Карніловіча ў сваёй грунтоўнай працы „Гістарычныя вядомасьці аб вартых увагі мясцох на Беларусі" (СПБ. 1855 г.) называе тутэйшыя курганы Швэдзкімі. Ня на першы пагляд, дык гэтае нібы й адпавядае праўдзе, бо якраз па Сажу адступала на поўдзень рэштка корпусу Левенгаўпта пасьля бітвы ў 1708 г. пад недалёкай адсюль Лясной, але бадай ці Швэды мелі тады час, каб насыпаць над магіламі сваіх памерлых у дарозе цяжкапараненых жаўнераў курганы. І запраўды, як сьцьвярджае „Археалёгічная карта Беларусі" (Менск. 1972 г.), раскопкі зробленыя ў 1924 г. археалёгам С. Бабарыкінам, дзе паміж іншымі рэчамі былі знойдзеныя скронявыя кольцы з аздобленьнем із сямі промняў, уласьцівыя толькі радзімічкім прыгажуням, засьветчылі старадаўнае, роднае для Беларусаў, паходжаньне гэтых курганоў.

Наагул заслугоўвае ўвагі зусім слушны высноў Э. Загарульскага ў ягонай паважнай працы „Археалёгія Беларусі" (Менск. 1965 г.):

„Адзначаныя ў пісьмовых крыніцах залюдненыя пункты, як паказваюць археалёгічныя дасьледваньні, зьявіліся задаўга да паведамленьня аб іх летапісаў. Напрыклад, ужо ў 11 стаг. існавалі такія гарады, як Ваўкавыск, Слонім, Навагрудак, Гродня, Сьвіслач, Чачэрск, Слаўгорад, прыпамінаў аб якіх датычаць больш позьняга часу".

Затсое аб манумэнтальных помніках культуры вельмі ўжо дыплёматычна В. Жучкевіч у сваёй кніжцы „Гарады й сёлы БССР" (Менк. 1959 году) падае:

„Гістарычныя помнікі Чачэрску часткова захаваліся — будынак ратушы пабудовы 18-га стагодзьдзя, царква арыгінальнае архітэктуры з добрым росьпісам і падмурак касьцёлу".

Да гэтага трэба хіба на жаль дадаць, што неяк ацалелы падмурак не ўяўляе зь сябе асаблівае вартась-

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ЛІДЗЬЯ НІКАН

У аўторак 23 кастрычніка сёлета неспадзявана адышла ад нас назаўсёды сьв. пам. Лідыя Нікан, жонка ведамага нашага дзеяча ў Аўстраліі сп. Міколы Нікана.

Лідыя Нікан нарадзілася 25 кастрычніка 1921 году. Ейны бацька Уладзімер Бешанкоўскі быў вышэйшым ахвіцэрам украінскай арміі атамана Пятлюры й прыймаў удзел у ўкраінскіх вызвольных змаганьнях. Пасьля заканчэньня Першае сусьветнае вайны нейкі час прабываў у Польшчы, але як чужаземец, ня мог там знайсьці ніякай працы. Дзякуючы таму, што ягоная жонка, а сьв. пам. Лідзі маці, была Эстонкай, Бешанкоўскім удалося перагахаць у Эстонію, дзе бацька дастаў працу, якая і дазволіла яму даць дзецям добрую асьвету. Лідыя скончыла расейскую гімназію напярэдадні Другой сусьветнай вайны.

„Вызваленьне" бальшавікамі Эстоніі ня прынесла нічога добрага Бешанкоўскім. Бацька ў 1940 годзе арыштаваны й зьнік бясьсьледна на вялікіх сібірскіх прасторах. Пад канец Другой сусьветнай вайны нямецкае гэстапо арыштоўвае Лідыю Бешанкоўскую й вывозіць у штрафны лягер у Нямеччыну, дзе яна й прабывае больш году. Пасьля заканчэньня вайны Міжнародны Чырвоны Крыж прапануе Лідзі выехаць у Швэцыю, дзе яна прабывала некалькі гадоў. Даведаўшыся аднак, што маці й сястра знаходзяцца ў Лёндане, яна пераяжджае туды і там-жа ў 1950 г. выходзіць замуж за сп. Міколу Нікана. Два гады пазьней, у 1951 г., Ніканы пераяжджаюць у Мэльбурн (Аўстралія), дзе зараз-жа абое ўлучаюцца ў беларускае грамадзкае жыцьцё.

Сьв. пам. Лідыя Нікан, хоць і ня Беларуска сваім паходжаньнем, прыймала вельмі актыўны ўдзел у нашым грамадзкім жыцьці. Будучы адукаванай і высока культурнай жанчынай (апрача славянскіх моваў, ведала яшчэ швэдзкую, эстонскую, ангельскую й нямецкую). Яна ціраз чытала рэфэраты й прыймала ўдзел у міжнародных фэстывалях. Заработная праца ня перашкаджала ёй начамі займацца вышываньнем беларускай народнай вопраткі. Дом Ніканаў (яны называлі яго „Прыпынак") быў узапраўды прыпынкам для ўсіх мэльбурнскіх, ды ці толькі мэльбурнскіх, Беларусаў. Гасьціннасьць Ніканаў была нязвычайная, гэта ведаў кажны, хто хоць раз наведаў „Прыпынак" і ягоных гаспадароў.

Неспадзяваная сьмерць сьв. пам. Лідзы была вялікім ударам для ўсіх тых, хто яе знаў. Праводзіць Нябожчыцу на вечны супачынак сабралася, не зважаючы на звычайны працоўны дзень, вялікая грамада людзей, ня толькі Беларусаў, але й іншых нацыянальнасьцяў. Былі таксама й такія, што прыехалі зь іншых штатаў Аўстраліі. Шматлікія вянкі кветак і сьлёзы на вачох прысутных былі доказам, што адышла ад нас асоба вельмі блізкая, вельмі добрая, якая больш за дваццаць гадоў дзяліла з намі долю эміграцыйнага жыцьця, нашыя грамадзкія радасьці, нашыя няўдачы.

Сьв. пам. Лідыя Нікан пахаваная 26 кастрычніка на беларускай дзялянцы магільніку Фокнэр. Абрад пахаваньня выканаў мясцовы беларускі сьвятар а. прат. А. Кулакоўскі.

Нябожчыца пакінула мужа Міколу Нікана й трое дзяцей. Хай-жа прыязная ўстралійская зямелька будзе Табе лёгкай, дарагая Ліда!

А. К.

**

Выдатнаму беларускаму нацыянальнаму дзеячу, руплівому супрацоўніку нашае газэты й заступніку старшыні Рэдакцыйнае Калегіі „Беларуса" ў Аўстраліі Міколу Нікану й ягоным дзецям з прычыны нерадчаснай сьмерці Ягонай Жонкі й іхнай Маці сьв. пам. Лідзі Нікан выказвае найглыбейшыя свае спачуваньні

Рэдакцыйная Калегія „Беларуса"

**

Замест вянка на магілу Цёці Лідзы сям'я Максімавых зь Лявінгтон ахвяравала $ 10 на БАПЦаркву.

СЬВЯТОЙ ✝ ПАМЯЦІ

ВАСІЛЬ ЮРЦЭВІЧ

народжаны 25 кастрычніка 1919 году ў вёсцы Азярніца Лунінецкага раёну Берасьцейскай вобласьці, адышоў на вечны супачынак 29 кастрычніка 1973 году ў Нью Ёрку, пахаваны на Беларускіх Могілках Сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Саўт Рывэры, Нью Джэрзі, пра што з глыбокім сумам паведамляюць

Царкоўная Управа

Беларускай Праваслаўнай Царквы Сьв. Кірылы Тураўскага

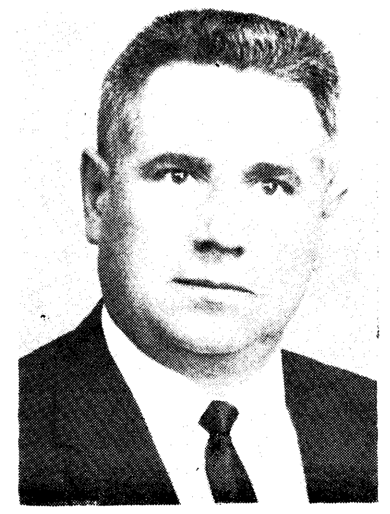
Управа

Беларуска-Амэрыканскага Аб'еднаньня Нью Ёрку

Аддзел Нью Ёрк

Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ ВАСІЛЬ ЮРЦЭВІЧ

Васіль Юрцэвіч, народжаны 25 кастрычніка 1919 году ў вёсцы Азярніца Лунінецкага раёну Берасьцейскай вобласьці, пасьля кароткай хваробы памёр 29 кастрычніка 1973 году ў Рычмонд Гіл, Нью Ёрк. Цела нябожчыка спачывала ў капліцы ад аўторку да пятніцы. Першая паніхіда была адслужаная ў аўторак 30 кастрычніка а. Сьвятаславам. Другая паніхіда была адслужаная ў чацьвер а. Сьвятаславам, а. Мікалаем і протадыяканам Алегам. У пахавальнай капліцы яго адведалі амальшто ўсе Беларусы Нью Ёрку й суседніх штатаў. Вялікая пахавальная капліца была запоўненая вянкамі кветак зь бел-чырвона-белымі стужкамі.

У пятніцу зрана цела нябожчыка перавезьлі ў новую Беларускую Праваслаўную Царкву Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіл, дзе была адслужаная Літургія й адпяваньне. Прыгожую пропаведзь сказаў а. Сьвятаслаў „Ня пытайцеся чаму, бо адказу ня будзе". Прыблізна а 12-ай гадзіне дня цела было вынесенае з царквы й адпраўленае на магільнік Сьв. Еўфрасіньні Полацкай ў Саўт Рывэры. Над магілаю разьвітальныя прамовы сказалі сп. К. Мярляк і інж. І. Касяк.

Памінальная вячэра адбылася ў Саўт Рывэры, у якой прыняло ўдзел мноства народу. Пра жыцьцё і дзейнасьць сьв. пам. Васіля Юрцэвіча гаварылі сп. К. Мярляк і сп. В. Шчэцька. З кароткімі словамі спагады выступалі сп. П. Пецька й сп. В. Захаркевіч. На заканчэньне а. Мікалай Лапіцкі вельмі прыгожа схарактарызаваў дзейнасьць і характар памерлага, падчыркнуўшы вялікую пашану й прыязнь да яго суродзічаў, пра што сьведчыць вялікая колькасьць прысутных на пахаронах, якую ён бачыць упяршыню на працягу свайго сьвятарства ў Амэрыцы.

**

Жыцьцёвы шлях сьв. пам. Васіля Юрцэвіча ўласьцівы бадайшто ўсім Беларусам. Народжаны на вёсцы ў сялянскай сям'і. Бацька ягоны быў цэлае сваё жыцьцё царкоўным старастам. Вайна 1939 году застала яго дома. Перш прыйшлі бальшавікі, а пазьней Немцы. Пры нямецкай акупацыі працуе кіраўніком кааперацыі закупу й збыту на Лунінецкі раён. Падчас усяе акупацыі прыймае актыўны ўдзел у беларускім нацыянальным жыцьці.

У 1944 годзе сьв. пам. Васіль Юрцэвіч пакінуў Бацькаўшчыну й падаўся на захад перад паўторнай навалай камуністычнай акупантаў. У дарозе разлучаецца зь сям'ёю, якую захоплівае савецкая армія й варочае дамоў. Яго-ж мабілізуюць у армію, зь якое, стоячы ў Чэхіі, уцякае на захад. Гэткім парадкам шмат пазьней за ўсіх іншых прыбыў у лягер Гогэнфэльд у Нямеччыне. Тутака зь іншымі Беларусамі арганізуе беларускую групу ў лягеры, які лічыўся польскім. З Гогэнфэльцу пераехаў у Бэльгію й нейкі час працаваў у капальні вугля. Хутка вярнуўся назад у Нямеччыну, гэтым разам у беларускі лягер у Віндэішбэргэрдорф, адкуль пераехаў у беларускі лягер у Розэнгайме.

У Розэнгайме прыймае актыўны ўдзел у арганізаваным беларускім нацыянальным жыцьці. Асабліва шмат прысьвяціў часу й энэргіі пры адбудове Беларускай Аўтакефальнай Царквы ў Розэнгайме, за што быў узнагароджаны трыма граматамі.

У 1950 годзе перабіраецца ў ЗША, дзе адразу ўліваецца ў беларускае грамадзкае жыцьцё. Асаблівую актыўнасьць праяўляе ў куплі й рамонце Катэдральнага Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне. Быў ён адным зь першых заснавальнікаў карпарацыі Бэлейр-Менск. Ён зьбіраў грошы на куплю адпачынковага рэсорту, і галоўна дзякуючы яму гэты аб'ект быў куплены. Ён быў тры гады старшынём рэсорту Бэлейр-Менск і ён-жа пабудаваў у ім новую залю.

У прыватным жыцьці сьв. пам. Васіль Юрцэвіч праяўляў і эканамічную актыўнасьць, з колькімі супольнікамі набывае маёмасьць і закладае „Ю. Г. і Л. Рэалты Компані". Пазьней набываюць яны й другую маёмасьць і засноўваюць „Пінск Рыалты Компані". Абедзьве кампаніі добра праспяруюць і сяньня.

Сьв. пам. Васіль Юрцэвіч быў вялікім патрыётам - нацыяналістым, верным і шчырым Беларусам, пры гэтым вельмі гойным, бо ніколі не шкадаваў граша на нацыянальную справу. Любіў часта называць сябе паляшуком.

Сьв. пам. Васіль Юрцэвіч пакінуў у жалобе жонку Кацярыну, сыноў Хведара й Міхася, дачок Марыю й Крыстыну ды шматлікіх сяброў, прыяцеляў і суседзяў.

Дык сьпі пад курганам герояў, Працаўнік і Змагар!

Сябра

СПАЧУВАНЬНЕ

З прычыны страты Бацькі й Мужа, Сьв. пам. Васіля Юрцэвіча, дачцы Крыстыне, былой сяброўцы й старшыні Ньюёркаўскага Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі (1965-1968), сыну Міхасю, сябру АБАМ, Спадарыні Кацярыне, жонцы памерлага і ўсім родным Ягоным выказваем сваё глыбокае спачуваньне.

Далёка ад роднага Палесься давялося супачыць яму на чужыне. Няхай лёгкай будзе Яму зямля Вашынгтона!

Галоўная Управа
Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі

БЕЛАРУСКІ ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ У ВІКТОРЫІ

Нядаўна мінула 10 год ад заснаваньне Беларускага Цэнтральнага Камітэту ў Вікторыі (Аўстраліі), мэтай якога мелася быць каардынацыя дзейнасьці беларускіх арганізацыяў розных палітычных кірункаў ды рэпрэзэнтацыя усіх Беларусаў штату Вікторыя. Гэтыя дзьве сьціплыя мэты хутка выявіліся вузкімі, і Камітэт дзейнасьць сваю значна пашырыў. Сяньня Камітэт сочыць за ўсімі праявамі нашага грамадзкага жыцьця ў Мэльбурне (сталіца штату) і далёка паза ім.

Дзякуючы турботам Камітэту, вось ужо шмат гадоў існуе й добра працуе вячэрняя беларуская школа. Зь ініцыятывы Камітэту быў колькі год таму куплены грамадзкі Беларускі Дом. Цэнтральны Камітэт ладзіць беларускія нацыянальныя сьвяткаваньні, рэфэраты, сустрэчы, маёўкі. Пры Цэнтральны Камітэце існуюць і дзеяць гэткія арганізацыі, як Моладзі й Жанчынаў. Стараньнямі Камітэту зарганізаваная Беларуская Бібліятэка, якая ужо мае ладную колькасьць кніжак на розных мовах. Коратка — Камітэт працуе ўва ўсіх дзялянках беларускага грамадзкага жыцьця й таму праектуецца хутка радыкальна зьмяніць статут арганізацыі, якая далёка перарасла рамы, накінутыя статутам 10 год таму.

Колькі тыдняў таму былі адзначаныя 10-я ўгодкі існаваньня Камітэту. Была таксама адзначаная балючая страта аднаго із заснавальнікаў Камітэту нашага аўстралійскага дзеяча-патрыёта сьв. пам. Сяргея Розмысла. Ягоная ахвярнасьць, працавітасьць, такт, а перадусім гарачае беларускае сэрца назаўсёды застануцца ў памяці тых, хто яго знаў і зь ім працаваў.

Пачаткі працы Камітэту былі цяжкія. Шматгадовая грызьня, асабістыя амбіцыі, недавер, інтрыгі былі вялікімі перашкодамі ў пачатковай працы Камітэту. Толькі дзякуючы ўпорыстай працы кіраўнічых адзінак Камітэту ўсе перашкоды былі пераможаныя. Сяньня беларускае грамадзтва Вікторыі ўпэўненае, што тое зло, што было 10 гадоў таму назад у беларускім жыцьці, бясьсьледна зьгінула, бо мы ня можам дазволіць сабе гэткі люксус, як сваркі й расьцярушанасьць.

К. А.

25-Я ЎГОДКІ АДДЗЕЛУ ЗБВБ У МАНЧЭСТАРЫ

Стараньнем Управы мясцовага Аддзелу ЗБВБ у нядзелю 28 кастрычніка былі адзначаныя 25-я ўгодкі існаваньня й дзейнасьці Аддзелу ЗБВБ у Манчэстары. Урачыстасьць адбылася ў Беларускім Клюбе.

Мэтай зладжанага з гэтай нагоды прыняцьця было пазнаёміць запрошаных аўтарытэтных прадстаўнікоў ангельскага грамадзтва Манчэстару зь Беларусамі й беларускім пытаньнем. Дзеля гэтага былі разасланыя прыгожа надрукаваныя запросіны на Кактэйл-Парты. Вялікая шкада, што ня была выдадзеная адпаведная інфармацыйная брашура пазнгельску. Праўда, аўтару гэтых радкоў удалося раздаць прысутным ангельскім гасьцём праграмы студыяў на 1973-74 год, арганізаваныя Англа-Беларускім Таварыствам у Лёндане.

Дзякуючы стараньням Управы Аддзелу, асабліва ейнаму старшыні й ягонай жонцы — Спадарству Кажаневічам, кактэйл-парты быў зарганізаваны надзвычай добра. Магу, як удзельнік, з упэўненасьцяй сьцьвердзіць, што ангельскія госьці вынесьлі вельмі добрае ўражаньне.

М. Стаўпіскі

ці, бо ўсё-ж пабарбарску разбураны бальшавікамі касьцёл, а ня ён зьяўляцца помнікам культуры.

На ўскраіне сучаснага Чачэрску, на стромкім берзэе Чачэры, вядомым пад назовам Замкавае гары, можна заўважыць колішнія вайсковыя ўмацаваньні — вал і роў. Гэта тут калісьці знаходзіўся магутны замак, а пазьней палац Чарнышовых. Ужо за часоў кагадзе ўспомненага М. Бэз-Карніловіча палац знаходзіўся ў спустошаньні, але наагул па сваёй грандыёзнасьці ён, як даводзіць М. Кацар у „Беларускай архітэктуры" (Менск. 1956 г.), заслугоўвае параўнаньня зь велічнымі будынкамі накшталт палацу Румянцава ў Гомелі ды Іосіфаўскага сабору ў Магілеве.

Цэнтральную плошчу Чачэрску ўпрыгожвае ратуша, што мае адну высокую вежу й чатыры меншыя па кутох. Будынак чатырохпавярховы, зь якіх два ніжнія паверхі мураваныя, а верхнія драўляныя. Сваеасаблівасьць ягонае палягае ў тым, што акрамя тыпована для беларускіх помнікаў спалучэньня ў ягоным будаўніцтве каменя з дрэвам, падобна мурам Віцебскіх замкаў, палацу Сапегаў у Радзівілімонтах, Дабравешчанкае царквы ў Друі і г. д., у ім побач з дэталямі клясыцызму бачым сьпічастыя вокны й нішы характэрныя для готыкі. І на галоўнай вежы ратушы быў вялікі гадзіньнік зь мілагучнымі курантамі, які зьнікнуў ужо за савецкія часы.

Некалі па кутох гэтае цэнтральнае простакутнае плошчы знаходзіліся тры мураваныя цэрквы амаль адначасна пабудаваныя ў канцы 18-га стагодзьдзя, паводле плянаў Славутага Барталамея Растрэлі, прычым тутэйшыя дойліды дадалі да іх свае апрачоныя нацыянальныя варыянты. Зь іх нейкім дзівам ацалела толькі Спаская, або Прэабражэнская царква, якое бабінец мае выгляд вежы, а дэкаратыўнае вонкавае аздабленьне лучыць яго з галоўнай часткай царквы, пабудаванае ў пляне ратонды. Гэтая ратонда двухярусавая й ейны ніжні ярус з квадратавымі вокнамі й разрозьненымі пілястрамі мае разгорнутую каляннаду клясычнага ордэру, а верхні па сваіх складніках больш сьціплы.

У царкве Нараджэньня Богамаці цэнтрычная кампазыцыя была крыху зьмененая апсідай і бабінцам з двума вежамі, а ўваход у яе ўпрыгожваў чатырохкалённы портык. Ніжні й калёны вакол ратонды надавалі фасадам будынку плястычны выгляд. Такую-ж кампазыцыю мела й Узвышэнская царква. А ўсе тры царквы, узаемна дапаўняючы адна другую, стваралі разам з рагушай адзін й суцэльны архітэктурны ансамбль, які ўражаў сваёй вызначасьцю й грунтоўнасьцю.

Калі па свайму стылю гэты ансамбль зьяўляўся блісчучым вузорам клясыцызму, дык і ўнутры цэрквы былі расьпісаныя выдатнымі сталічнымі мастакамі ў прыёмах сугучнае яму італійскае школы, прычым гэты росьпіс, апроч свайго рэлігійнага прызначэньня, надаваў ім яшчэ значэньне каштоўных галярэяў. Нам невядома дакладна, у якім менавіта годзе зьнішчаныя савецкімі цэрквы Нараджэньня Богамаці й Узвышэнская, ці сьвятаў Другое Прачыстае й Ушэсьця, а таксама й цікавы па сваёй архітэктуры касьцёл, але затое ведаем, што іх бяз усялякае патрэбы разбурылі ў мірны час за савецкія гады. А можа мы памыляемся й адна зь дзьвюх зьніклых цэркваў існуе дагэтуль, хоць і ў зьнявечаным выглядзе?

Нам здаецца, што кагадзе прыгаданаму В. Жучкевічу не пашанцавала прыхаваць у сваёй пісанай торбе, пад якой мы маем на ўвазе ягоную плытую кніжку „Гарады й сёлы БССР", выразнае шыла савецкае нэнды. Гэтак зірнуўшы на ейнай 184-ае старонцы на здымак, пад якім стаіць напіс — Чачэрск. Гарадзкі дом культуры — можна з болем спазнаць колішні выдатны архітэктурны помнік, створаны беларускімі дойлідамі па праекту Растрэлі. Гвалтаўнікі культуры сьцінулі зь яго зграбныя кумпалы з крыжамі, пакарацілі на адзін ярус адну зь двух стромкіх званіцаў ды прымайстравалі пасярэдзіне калённаў клясычнага ордэру мізэрны бальконьчык для выступаў раённых Дэмасфэнаў, але забыліся прыбрадь мураваныя чатырохкутовыя слупы, гэтак тыповыя для агародкаў царкоўных цьвінтароў.

І калі раней у прывабным будынку адбіваліся звонку родныя рысы беларускае архітэктуры, а ўнутры аздаблялі яго сабой сугучныя яму цудоўныя творы эўрапейскага мастацтва, дык адпаведна ягонаму цяперашняму ўбогаму выгляду ў ім, відаць, нічога ня знойдзеш апрача верешкаў кірзенкаў, або тых-жа самых шылаў тамтэйшае нэнды.

Юрка Віцьбіч

Пра ўдзел беларускіх вучоных у сёмым Міжнародным зьезьдзе славістых, што адбыўся ў канцы сёлета ў Варшаве, беларускі савецкі друк блізу нічога не паведаміў. Да канца кастрычніка адно КДБоўскі, „Голас Радзімы" (№ 38 за верасень) надрукаваў інтэрвю з адным зь беларускіх удзельнікаў зьезду ды вельмі агульны агляд зьезду (а ў тым ліку мімаходзь і пра беларускі ўдзел) зьявіўся ў „Настаўніцкай газэце" (31. X) дзякуючы др. К. Кабашнікаў, што браў удзел у зьезьдзе.

Пісьменьнік Мікола Цялеш цяжка хварае на ныркава-каменную хваробу й наагул на ныркі. Гэта цягнецца ўжо больш году. У шпіталю яму зрабілі выдаленьне каменя, але здароўе ягонае мала палепшылася. Ньюёркаўскі клімат — гарачы й вільготны ўлетку й сьцюдзёны ўзімку — няспрыяльны для ныркавых хворых.

ДАРОГАМІ АНТАРЫЯ

Удзельнікі падарожжа перад ад'ездам. Пасярэдзіне Міністар Клод Бэннэт, справа налева: Ф. Вэн, Ул. Маўко і А. Маркевіч

Сёлетняе, з чаргі ўжо 10-ае падарожжа Антарыйскай Асацыяцыі Этнічнай Прэсы па Антарыё адбылося 27-31 жніўня. Было яно фінансаванае Антарыйскім Міністэрствам Індустрыі й Турызму. Гэтым разам і газэта „Беларус" у васобе свайго прадстаўніка ў Канадзе — заступніка старшыні Рэдакцыйнай Калегіі „Беларуса" на Канаду, прыняла ў ім удзел, дзякуючы стараньням старшыні Антарыйскае Асацыяцыі Этнічнай Прэсы сп. Ул. Маўко. Выезд у падарожжа адбыўся ў панядзелак 27 жніўня пры гмахах Антарыйскага Парляманту пры ўдзеле Міністра Клод Бэннэта й Дырэктара туры Ф. А. Вэна.

Надвор'е цудоўнае, гарачыня. Вялізарны аўтобус „Вояжэр" бярэ курс на поўнач, і праз гадзіну мы ўжо ў Бэры. Яшчэ колькі міляў і мы перад мадэрнай піваварняй Фармоза Спрынг Браўэры. Экскурсія па цэхах піваварні, затым шчодры пачастунак з прывітальнымі словамі Дырэктара Публічных Сувязяў Р. Дж. Фруіна. Не абыйшлося й бяз пробаў розных сартоў смачнага піва. Ляўнічым на чорнага мядзьведзя. На вячэру вярнуліся ў парк у Кіларні Лодж.

Наступнае раніцы, пасьнедаўшы ў Утні, вырушылі ў дарогу, што вяла праз Мадаваска Вэлі, заселеную зьвыш веку Кашубамі. Коратка спыніліся ў Бэрыс Бэй, затым у Вільно (нам казалі, што гэтае мястэчка назваў гэтак сьвятар, які прыбыў зь Вільні), дзе аледзелі кашубскі касьцёл з магільнікам (касьцёлу 100 год). Далей дарога павяла нас у Дэйкр да Магнэтык Гіл, недалёка ад Рэнфру. Гэта вельмі цікавая мясьціна й характэрная тым, што вам не мае ўражаньне, што на простай раўніне здаецца, што вы едзеце ўгару або, наадварот, з гары, а яна ўзапраўднасьці роўная, а толькі магнэтныя праменьні выклікаюць уражаньне няроўнасьці. Палудзень застаў нас у Рэнфру (Сансэт матэль), скуль накіраваліся проста ў сталіцу Канады Атаву — затрымаліся ў Скайлайн гатэлі.

Неўзабаве мы былі запрошаныя наведаць Канадыйскі Манэтны Двор, пасьля чаго нас чакала наведаньне Канадыйскага Цэнтру Ма-

На прыняцьці ў Канадыйскім Цэнтры Мастацтваў

Пасьля разьвітаньня, дарога павяла далей на поўнач проста ў Гантсвіл (каля 10 тысячаў жыхарства), дзе адбылося наведаньне ратушы з упісаньнем у кнігу гасьцей. Мясцовая радыястанцыя вельмі прыхільна інфармавала слухачоў пра нашае наведаньне, а назаўтрае й мясцовая газэта зьмясьціла здымак нашае групы разам з мэрам гэтага гарадка. Начаваць давялося ў Голідэй Ін у Гіддэн Вэлі паза Гантсвілам. Гэта ўзапраўды цудоўная прыродная мясьціна, што асабліва падыходзіць для розных відаў спорту зімой ці летам.

Другі дзень падарожжа быў прысьвечаны аб'езду найстарэйшага правінцыйнага парку Алгонкін, тэрыторыя якога абыймае 2.920 кв міляў з 2.800 азёрамі, 1.800 рэчкамі й ручаямі й звыш 1.000 міляў водных шляхоў. Тут знойдзе турысты ўсе выгады й заправдныя адпачынак. Парк гэты вельмі цікавы сваім расьлінным, жывёльным, птушыным і рыбным сьветам, праз што вычарпальна й наглядна вас інфармуе тамашні Музэй, дзе дэманструюцца й фільмы. Другім вельмі цікавым аб'ектам зьяўляецца гістарычны Логінг Кэмп (лягер дрывасекаў), у якім вы можаце прасачыць жыцьцё, абставіны працы, харчаваньне й тэхніку высеку лесу, пачынаючы ад піянэрскіх яшчэ часоў... Палуднавалі там-жа ў славутым Портадж Стор рэстаране, скуль рушылі пазьней у кірунку Утні, дзе й затрымаліся на начлег. Згаданае мястэчка добра ведамае пастацтваў. Там-жа мы былі запрошаныя на прыняцьцё, дадзенае сталічным Візытным і Канвэнцыйным бюрам. Было гэта вельмі прыемнае, цікавае й павучальнае наведаньне. Пазьней увечары жадаючым была дадзеная магчымасьць пайсьці на паказ, а іх было аж тры. Таго-ж самага вечару Даст. Міністар Мультыкультуралізму С. Гайдаш, які толькішто прыляцеў з Вугоршчыны, зладзіў у гонар этнічнай прэсы прыняцьцё ў Скайлайн гатэлі, на якім прысутнічалі й іншыя высокія госьці зь ягонага й іншых дэпартамантаў.

Наступнага дня раніцай усе зь цікавасьцяй назіралі пры Парляманце традыцыйную зьмену варты, пасьля чаго адбылася паездка — агледзіны гораду Атавы. Папаўдні мы ўсе былі вельмі ўзрадаваныя, што маем нагоду быць прысутнымі на адчыненьні надзвычайнай сэсіі Парляманту ў гэты-ж дзень, якая была адмыслова скліканая дзеля разьвязаньня праблемы канадыйскага штрайку чыгуначнікаў. У перарыве некаторыя з нас мелі нагоду асабіста сустрэцца з Прэм'ер-Міністрам Трудо ды атрымаць ад яго аўтаграф або й сфатаграфавацца зь ім (атрымаў я такі). Пакінуўшы Атаву, таго-ж самага дня мы апыніліся ў гатэлі Фор Сізонс у Бэлвіл, месцы жыхарства ведамага Беларусам д-ра Яўхіма Скурата, зь якім меў тэлефанічную гутарку, як і дзень раней із сп. Янкам Сурвілам у Атаве.

У вапошні дзень падарожжа мы аб'ехалі яшчэ два прыгожыя правінцыйныя паркі: Сэнд Бэнкс (Квінтыбой дыстрыкт) і Лэйк он дэ Маўнтэн каля Піктан, побач якога прыгекусвалі на сьвежым паветры. Адсюль вырушылі назад у Таронта.

Мая высьнова з паездкі па прыгожым Антарыё гэтая: прыродная прыгажосьць гэтай правінцыі надзвычайная, і гэта ўсё паблізу нас ці каля нас. Адно мы мусім накірунку выкарыстоўваць яе для адпачынку й эстэтычнага задавальненьня.

Антось Маркевіч

СПАТКАНЬНЕ ПРЭСЫ ЗЬ МІНІСТРАМ АНДРАСАМ

Міністар Працоўных Рэзэрваў і Іміграцыі Даст. Р. Андрас спаткаўся 9 кастрычніка ў гатэлі Гаят Рыджэнсы (Таронта) з прадстаўнікамі этнічнай прэсы, арганізацыяў і прафэсыйных супалак. Міністар зрабіў грунтоўны агляд ходу ўрадавай акцыі рэгістрацыі нелегальных іміграантаў, якая мела закончыцца 15 кастрычніка, пра што ў свайм часе падавалася ў „Беларусе". Міністар паінфармаваў, што дагэтуль зарэгістравалася ўжо блізу 39 тысячаў нелегальнікаў, ды што ўсе тыя, якія да гэнага тэрміну не зарэгіструюцца, будуць прымусова дэпартаваныя з Канады.

Сустрэча закончылася ажыўленай дыскусіяй. Прадстаўнік „Беларуса" сп. А. Маркевіч меў асабістую гутарку зь Міністрам ды даў яму некаторыя інфармацыі пра Беларусь, а таксама падараваў кніжку К. Акулы „Туморою іс естэрдэй". Два тыдні пазьней Даст. Р. Андрас прыслаў ліст з падзякаю ды абяцаў яшчэ раз адгукнуцца пасьля прачытаньня кнігі.

А.-віч

У БЕЛАРУСАЎ КАЛІФОРНІІ

СУСТРЭЧА ІЗ ЗАСТУПНІКАМ ГУБАРНАТАРА КАЛІФОРНІІ

Сп. Эд Рэйнэкі другі справа

У нядзелю 16 верасьня сябры Рады Рэспубліканскіх Спадчынных Групаў акругі Лёс Анджэлес наладзілі сустрэчу із заступнікам Губарнатара Каліфорніі Эдам Рэйнэкі, як кандыдатам на Губарнатара ў наступных выбарах. Беларусаў рэпрэзэнтавалі Часлаў, Ядзя й Карнэля Найдзюкі. Дзячаткі былі ў беларускай народнай вопратцы. Напрыканцы сустрэчы сп. Эд. Рэйнэкі сфатаграфаваўся зь беларускай дэлегацыяй.

ГОСЬЦЬ З АЎСТРАЛІІ

У сыботу 29 верасьня адбылося ў Лёс Анджэлесе новае, пасьля чатырох гадоў, спатканьне з дарагім гаьцём з Аўстраліі сп. Міколам Ніканам. Некаторыя інфармацыі сп. М. Нікана аб Беларусах у Аўстраліі былі ня толькі цікавыя, але чутыя тут упяршыню.

МАЁЎКА Ў НОРТ ГАЛІВУДЗКІМ ПАРКУ

У нядзелю 7кастрычніка ў Норт Галівудзкім Парку зь ініцыятывы Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі ў Лёс Анджэлес адбылася беларуская маёўка. Усе ўдзельнікі актыўна падтрымоўвалі радасны й вясёлы настрой як пры супольным стале, гэтак і ў гульнях. Выйгрышы ў „бінго" былі пераказаныя на мэты маладзежнай арганізацыі. Прысутныя мелі магчымасьць пераглядаць альбом актыўнасьці сяброў Аддзелу АБАМ. Жанчыны шчодра частавалі падрыхтаванымі імі прысмакамі. Ёсьць не малая надзея, што добрыя ўспаміны пра маёўку замацуюць ейную традыцыю ды што наступная маёўка прынадзіць да сябе больш удзельнікаў.

Н.

ПА БЕЛАРУСКІХ АСЯРОДКАХ ЭЎРОПЫ

3-га лістапада, на чарговым паседжаньні Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва ў Нью Ёрку, назіраньнямі ды ўражаньнямі з падарожжа па Эўропе з прысутнымі дзяліўся др. Ст. Станкевіч, які сёлета асеньнімі месяцамі быў у Ангельшчыне, Францыі, Нямеччыне, дзе наведаў беларускія асяродкі.

Найбольшы лік беларускае эміграцыі ў Эўропе жыве цяпер у Ангельшчыне, а там найбольш актыўны лёнданскі сталічны асяродак. Асабліва карысную дзейнасьць у Лёндане апошнімі гадамі праяўляе Беларуская Бібліятэка й Музэй імя Францішка Скарыны. Галоўныя арганізатары бібліятэкі-музэю, гэта яго заснаўнік, біскуп Часлаў Сіповіч, ды дырэктар, а. Аляксандра Надсан. Дзякуючы найперш іхняй ініцыятыве ды захадам, за ледзь колькі гадоў удалося ў бібліятэцы сабраць больш 12,000 старых ды навейшых выданьняў зь беларусаведнае галіны.

Пастаўленая бібліятэцы мэта — стварыць якнайпаўнейшы збор старых і сучасных выданьняў датычных да Беларусі, беларускага народу, яго гісторыі, гаспадаркі, рэлігійнага жыцьця, культуры, літаратуры, мовы. Кіраўнікі бібліятэкі выказваюць асабліву актыўнасьць у пошуках ды прыдбаньні беларускіх стадрукаў XVI — XVII стагодзьдзяў, калі не арыгіналаў, дык іх копіяў. На мікрафільмах бібліятэка мае, міжіншым, блізу ўсе кнігі Скарынавага друку, Літоўскі Статут, ды шмат іншых важных старадрукаў. Шмат сьціплейшыя пакульшто зборы архіўныя ды музэйныя. Ды і ў гэтай галіне ёсьць каштоўныя здабыткі.

Важная заслуга беларускага лёнданскага асяродку, гэта ўвязаньне ў беларусаведную працу паважнага ліку ангельскіх навукоўцаў. Вельмі карысную ў гэтым працу вядзе ад даўжэйшага ўжо часу дзейнае Англа-Беларускае Таварыства. Найважнейшае дасягненьне Таварыства — публікацыя англамоўнага беларусаведнага часапісу „Журнал беларускіх студыяў", якога выйшла ўжо восем гадавікоў.

Нацыянальна-грамадзкую працу вядзе, а ўва ўсёй Ангельшчыне ёю пераважна й кіруе, Згуртаваньне Беларусаў Вялікае Брытаніі. Гэта першая беларуская арганізацыя заснаваная на ангельскай тэрыторыі. Нядаўна яна адзначала 25-годзьдзе свайго існаваньня й дзейнасьці. Беларуская культурна-нацыянальная праца вядзецца й па правінцыяльных месцах. Ёсьць колькі добра арганізаваных асяродкаў, што маюць свае культурна-рэлігійныя цэнтры, свае грамадзкія дамы, свае сяброўскія клюбы.

Важная й пазытыўная зьява беларускага жыцьця ў Ангельшчыне й тая, што груповыя спрэчкі ды змаганьні, гадоў дзесяць таму якія вой-страя, сяньня суціхаюць, ідзе працэс зьбліжэньня ды нацыянальнае супрацы. На ўсіх зборках у сувязі з прыездам госьця з ЗША былі сустрэчы розных палітычных груповак і пагляду.

Лікам ня гэткая вялікая як у Лёндане цяпер беларуская эміграцыя ў сталіцы Францыі. Парыж, як ведама, здаўна выдатны цэнтр мастакоў усяго сьвету. Аселі ў Парыжы ў паваенныя гады й тры мастакі беларускія: маляры Віктар Жаўнаровіч ды Ўладзімер Шыманец, і скульптар Міхась Наўмовіч. Усе яны актыўныя ўчасьнікі мастацкага жыцьця сталіцы, прыймаюць часта ўдзел у мастацкіх выстаўках Парыжа, а цікраз і правінцыяльных местаў Францыі. У творчасьці ўсіх іх побач тэматыкі францускай увага накіраваная й на тэмы беларускія.

І лікам, і актыўнасьцяй сьціплейшая цяпер шмат беларуская калёнія ў нямецкім Мюнхэне дзеля пераезду большага ліку тамашніх Беларусаў у іншыя краі эміграцыі. Дзеля гэтага гэты беларускі асяродак, што доўгімі гадамі праяўляў асабліва выдатную актыўнасьць у галіне выдавецкай, сяньня заціх.

Пададзеныя ў жывой нарацыйнай форме ўражаньні былі выслуханыя прысутнымі зь вялікім зацікаўленьнем. Інфармацыі пра беларускае жыцьцё й дзейнасьць у Ангельшчыне цікавымі заўвагамі дапоўніў яшчэ прысутны выдатны госьць з Лёндану, біскуп Часлаў Сіповіч. Ён адзначыў, што беларуская бібліятэка ў Лёндане ставіць сабе заданьне сканцэнтраваць усе беларускія стадрукі ды ўсе важнейшыя беларускія й беларусаведныя пазьнейшыя публікацыі, калі не ў арыгіналах, што бадай немагчыма, дык хоць у мікрафільмах ці фатастатычных копіях.

У гэтым бібліятэка мае ўжо й паважныя дасягненьні. Апошнім часам удалося прыдбаць арыгінал беларускага стадрукам ведамае друкарні XVII стагодзьдзя ў Кутэйне пад Воршаю, арабіцай пісаны на пачатку XVIII ст. рукапіс „Аль Кітаб", ды колькі іншых важных кнігаў. Аб навуковай вартасьці сучасных ужо зборау сьветчыць тое, што бібліятэку, у пошуках беларусікі ды беларусаведных матарыялаў, усё часьцей наведваюць навукоўцы Эўропы, Амэрыкі, а навет і Азіі (Ізраілю).

Прэсавы камунікат Місіі БССР пры Задзіночаных Нацыях № 5 (кастрычнік 1973 г.)

з апоўнены выдучна перакладам у ангельскую мову адкрытага ліста з газэты „Советская Белоруссия" ад 19. X. 73, напісанага быццам-бы, зь Вены Ёсіфам Бурштэйнам у Менск Навуму Альшанскаму, каб той, барані Божа, не рабіў згубнае памылкі й не выяжджаў у Ізраэль. Беларуская місія пры ЗН рабіла-б куды лепш, калі-б займалася інфармаваньнем амэрыканскага грамадзтва пра Беларусь, а не марнавала паперы на антыжыдоўскую прапаганду.

ПСАЛЬМ 43

О, Божа наш!
Вялікіх дзеяў пераказ,
Што Ты чыніў у даўніне,
Бацькамі слоўлены ня раз
Усьцяж нам ўва ўспаміне:

Як Ты плямёны ўпроч пагнаў,
Каб продкам даць аселье,
Народам дужасьць адабраў
І выпалаў бы зельле.

Ня собскім бо адно мячом
Край прадзяды здабылі
И ня зброя ім была муром
Упярок варожай сілы.

Дала ім верх Твая далонь
Над супратнямі ўсімі
И Тваё абліччa, як услонь,
Стаяла перад імі.

О, Ўладару і Божа наш,
Прыяў Ты той парою
І ўсіх скаралі мы усьцяж,
Што йшлі на нас вайною.

Бываў спадзевам нам ня лук
И мячы не ратавалі,
Твая бо сіла ды ймя гук
За нас перамагалі.

Дык пахваляліся ўвесь час
Мы ласкаю Тваёю,
Табе падзяка паміж нас
Гучэла без пастою.

Чаму-ж Ты зрокся нас цяпер,
Ня з нашым сьцягам ў бою? —
Над намі ворагам даў верх
Ды зьдзекавацца ўволю.

Як гурт авец у бойню шлеш,
Раськідаў па чужыне
І на павер нас прадаеш
Зусім па дармавіне.

Суседзям нас ў зьнявагу даў —
Ўвакол пасьмех над намі,
Абразай нат назоў наш стаў
Ды ў сьцеп скрозь галавамі.

Наслаў Ты беды ўсе на нас,
Цябе хоць памяталі
І Твой суворы мы наказ
Ўвесь чыста захавалі.

Ўпякае сорам кажны дзень
І брыдка ўзьняць аблічы
Ў лайбе бязбожнай ад людзей
И пагрозаў навальніцы.

Тваім шляхом народ ступаў
І сэрца ня зблудзіла —
За што-ж у воўчы яр загнаў,
Дзе сьмерць нас абступіла?

Калі-б упалі мы ў зьнявер,
Бажкоў чужых ўпрашалі,
Перад Табою выйшла-б ўверх,
Што ў сэрцы мы хавалі.

Але-ж Табе за вернасьць нас
И пабожны край наш любы
Баглайцы лютасна ўвесь час
Даводзяць да загубы.

О, Спадару, стрывож Твой сон,
На век не адвярніся,
Нялюдзкі церпім як прыгон
Ўканец Ты падзівіся!

Зусім стаптаныя зь пяском
Даходзім ўжо з пакуты —
К Табе Ты любасьць нашу ўспомнь
Ды вырві ўрэпце з путаў!

Вольна пераклаў Ян Баяр

ШТО ЧУВАЦЬ?

Пагляд старшыні Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі сп. Янкі Міхалюка на беларуска-польскія дачыненьні надрукаваны ў часапісе польскае рэдакцыі радыястанцыі „Вольная Эўропа" — „На Антэне" — у нумары за кастрычнік. Выводны пункт для разважаньняў сп. Міхалюка — існаваньне апрычонага беларускага народу, ягонае імкненьне да свае нацыянальнае дзяржаўнасьці, вялікі прамысловы й культурны патэнцыял сучаснае Беларусі, важнасьць ейнага месца ў АЗН. „Думаецца нам, — піша сп. Міхалюк, — што Польшча й Беларусь, калі будуць поўнасьцяй незалежнымі, павінны былі-б прыйсьці да зразуменьня канечнасьці згоднага сужыцьця й супрацоўніцтва . . . Адно толькі пэўна, што пра долю будучых Польшчы й Беларусі ня будуць пастанаўляць эміграцыі, хоць-бы й гэткія моцныя ды шматлікія, як польская. Пра гэта пастановяць палітычныя дзеячы, вучоныя, літаратары й г. д., што вырасьлі й выхаваліся на сваёй собскай зямлі ў умовах, якія эміграцыя мае права крытыкаваць, але на якія ня мае вялікага ўплыву".

Беларусаведныя курсы Англа-Беларускага Таварыства ў Вялікабрытаніі на акадэмічны год 1973 — 74 складаюцца з наступных лекцыяў-дакладаў: Г. Пікарда: „Вытокі сучаснага беларускага графічнага мастацтва"; др. Г. Лімінг: „Мова куцеінскага ‚Новага Завету' (1652)"; а. А. Надсон: „Беларускія малітоўнікі для сьвецкіх людзей у XVI-XVII стагодзьдзях"; др. Р. Сасэкс: „Трансфармацыйная граматыка й беларуская моваведа"; Дж. Дынглі: „Паэта Алесь Гарун (1887 — 1920)"; др. Р. Фрэнч: „Разьвіцьцё урбанізацыі на Беларусі". Першая лекцыя адбылася 6 лістапада, апошняя адбудзецца 11 чырвеня 1974 г.

Пра перасьлед эвангельскіх хрысьціянаў-баптыстых на Беларусі падаў бюлетэнь Рады Сваякоў Зьняволеных Эвангельскіх Хрысьціянаў — Баптыстых у СССР № 11, Масква, сакавік 1973 г., што нядаўна трапіў на Захад. Сярод гарадоў Савецкага Саюзу, у якіх адбыліся ператрусы дамоў веруючых, названыя Берасьце, Слуцак, Гомель, Менск, Сьветлагорск, Магілеў і Вялейка. У тым-жа нумары Бюлетэню „брат Павал" зь Пінску паведамляе: „У нашым горадзе многа веручых, асабліва моладзі".

За спробу ўзараваць радыяглушыльню ў Менску Сяргей Ханжанкоў прабыў сем гадоў у савецкай турме. Там ён знаходзіцца й цяпер, тэрмін ягонага зьняволеньня нявядомы. Пра гэта напісаў у тарантаўскай газэце „Таронта Стар" (10. X. 73) Джэймс Ірз (Eayrs), прафэсар Тарантаўскага ўнівэрсытэту. „Памятайма пра Сягея Ханжанкова ў ягонай турэмнай камэры, — піша праф. Ірз — бо гэта быў якраз вычын Ханжанкова, да якога Салжаніцын прыцягнуў увагу сьвету, што засароміла й змусіла савецкіх заглушвальнікаў спыніць сваё глушэньне"

Паводля атрыманых намі вестак, пра выпадак зь Сяргеем Ханжанковам на Беларусі, асабліва ў Менску, шмат хто чуў, хоць ня ўсе ведаюць ягонае прозьвішча.

Матар'ял пра Беларусь, як і ў папярэдніх нумарох, зьмешчаны ў № 4 (кастрычнік 1973 г.) газэты „Гэрытэдж Рэв'ю" (Агляд Спадчыны). Газэта — афіцыйны орган Рэспубліканскае Фэдэрацыі Нацыянальных Групаў штату Нью Джэрзі. Др. В. Кіпель падаў у газэце ілюстраваную дзьвюма фатаграфіямі карэспандэнцыю пра высьвячэньне новае царквы БАПЦ у Дороты, Нью Джэрзі, дзе настаяцелем цяпер а. Карп Стар.

У чародным нумары часапісу „Божым Шляхам" № 3 (137) за ліпень-верасень 1973 г. зьмешчаныя артыкулы й матар'ялы: а. Т. Падзявы: Добрая навіна (12-я катэхэза); Ч. С.: Крыж-рэлiквіяр сьвятой Параскевы Полацкай; Павал VI — 10 гадоў; З царкоўнага жыцьця; верш Р. Казака „Нотрэ Дам"; Зь беларускага жыцьця; успаміны а. Язэпа Гэрмановіча; вершы І. Няволі на біблійныя тэмы ды інш.

У чародным нумары квартальніка „Беларуская Моладзь" № 4 (30) надрукаваныя: рэдакцыйны артыкул Галіны Тумаш у вабарону радыястанцыяў „Свабода" й „Вольная Эўропыа"; навэля Анатоля Зубра „Першы", вывезеная нядаўна зь Беларусі; артыкул Раісы Станкевіч пра Полацкую Зямлю, а таксама пра Вольгу Корбут; інтэрвію із сп. М. Ніканам; верш Юзіка Казьлякоўскага; хроніка з жыцьця беларускае моладзі ў ЗША і Канадзе. Часапіс ілюстраваны.

У № 19-20 за жнівень-верасень 1973 „часапісу нацыянальна-дзяржаўных справаў „БЕЛАРУСКАЯ ПРАЎДА" зьмешчаны вялікі артыкул пра пачатак мінулае вайны й савецкую партызаншчыну на Беларусі ды цэлы рад драбнейшых артыкулаў і зацемак пра сучасныя міжнародныя падзеі, савецкую гэнасыдную палітыку ў дачыненьні да Беларусі, пра некаторыя зьявы беларускага жыцьця на эміграцыі. У канцы часапісу зьмешчаная этнаграфічная карта Беларусі, на якой БССР займае менш за палавіну беларускае этнаграфічнае тэрыторыі.

● Колькі тыдняў таму Каардынацыйны Камітэт Беларусаў Канады атрымаў радасную для ўсіх вестку: Канадыйскі Ўрад прызнаў яму 6 тысячаў даляраў на выданьне беларускіх школьных падручнікаў у рамах новае ўрадавае палітыкі Шматкультур'я, якую ўвёў урад П'ера Трудо. Падручнікі гэтыя апрацоўвае сп-ня В. Пашкевіч.

БЕЛАРУСКАЯ МАЁЎКА Ў МЭЛЬБУРНЕ

У нядзелю 28 кастрычніка Мэльбурнскія Беларусы наладзілі маёўку. Яна адбылася недалёка ад малога гарадка Кайнтаўн. Хоць пагода ня была надзвычайна добрая, аднак удзельнікі маёўкі, асабліва дзеці мелі шмат пацехі. Праектуецца у гэтым годзе зладзіць прынамся яшчэ адну маёўку. Было-б пажадана, каб арганізатары бібліятэкі-музэю, гэта большую падрыхтавальную працу ды больш разрэклямаваць гэтую карысную імпрэзу. **К. А.**

ДАЖЫНКІ Ў НЬЮ ЁРКУ

Ужо ўвайшло ў традыцыю, што Ньюёркаўскі Аддзел БАЗА ладзіць штогоду ўвосень сьвята Дажынак. Гэтак і сёлета ў нядзелю 21 кастрычніка ў залі пад царквой зыйшлася значная грамада Беларусаў, каб правесьці колькі гадзінаў разам ды ўспомніць тое незабыўнае, што завецца Бацькаўшчынай.

Выглядала, што тэма дажынкаў была быццам вычарпаная папярэднімі гадамі. А якая шкада, што ня было сёлета ні рэфэрату, ні гутаркі-ўспамінаў на тэму дня, ня было старадаўніх песьняў жнеяк з нашага фальклёрнага скарбу, ні ўспомнілі пра добрага духа нівы — істоце падобнай да казла, які, хаваючыся ад жнеяк, уцякаў у вапошнюю латку жыта „казьлiную бараду" і ў вапошні сноп, якому клалі жнейкі хлеб і соль на зямлю й пяялі песьні. Не запрашалі ў хату ні Рая —

Хадзі, Раю, ў маю хату,
Ў маёй хатцы ўсё ў парадку,
Сталы накрытыя, чаркі лалітыя...—

ні Спарыша —

А ішоў Спарыш ды па вуліцы,
А ніхто Спарыша ў хату не завець.
Выйшла, выплыла жонка Андрэева:
А хадзі, Спарыш, у маю хату,
А сядай, Спарыш, ды на покуце . . .

Але дзяўчаты былі, пасьвяточнаму апранутыя, як і вадзілася апранацца на Дажынкі, у беларускую народную вопратку, і хоць не вянок з калосьсяў зьвівалі, але бадзёра пратанцавалі два народныя танцы: Крыжачок і Бульбу, выклікаючы запраўдную авацыю й тост: Сто гадо! Вельмі добра, што беларуская моладзь Ньюёркаўскага Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскае Моладзі прыймае актыўны ўдзел у нашых традыцыйных сьвяткаваньнях на радасьць і пацеху старэйшых.

А сеўшы за стол зьявілася весялосьць і жарты. Бо:

У нас сяньня абжыначкі,
А нам дзеванькам гарэлачкі,
А мы горкай ня хочам,
Нам дадуць салодзенькай . . .

Гэтак пяялі некалі там на нашай зямлі . . . Пяялі й тут на Дажынках. Беларусы ня могуць бязь песьняў. Пяялі народныя песьні вельмі прыгожа, цэлая заля пяяла, а пазьней скакалі і Мікіту, і Лявоніху, і Польку, малыя й старыя. Добра згулялі Дажынкі, што й казаць!

Арганізатарам Дажынак і беларускай моладзі за актыўны ўдзел належыцца шчырая падзяка.

З. Ст.

КОРАТКА З ТАРОНТА

● Беларуская сыботняя школка пры Парахвіі сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Таронта распачала новы школьны год у сыботу 29 верасьня ў нанава ўдэкараванай залі. Настаўнікі школкі сп-ні Валентына й Эва Пашкевічы, а так-жа а. Павал Вялікі.

● У нядзелю 9 верасьня госьць з Аўстраліі сп. Мікола Нікан зрабіў у БР-ГЦэнтры вельмі добры й цікавы даклад аб жыцьці й дзейнасьці нашых суродзічаў у Аўстраліі. Усе прысутныя шчыра яму дзякавалі, бо ўзапраўды было шмат чаго цікавага паслухаць і даведацца. Дый пытаньняў хапала таксама.

● Парахвіяне царквы сьв. Еўфрасіньні Полацкай вельмі ўрачыста адзначылі ў нядзелю 30 верасьня вялікім пачастункам і дарункамі ўгодкі ад нараджэньня свайго духоўнага апякуна й настаяцеля царквы а. Паўла Вялікага. Як выявілася крыху пазьней, гэтая-ж дата была й днём нараджэньня сп-ні Э. Пітушкі, якая таксама супольна была адзначаная.

● Супольным сьвяткаваньнем-банкетам у сыботу 13 кастрычніка парахвіяне царквы сьв. Еўфрасіньні Полацкай і Казакі адзначылі гэткія падзеі: Беларусы — 25-я ўгодкі ад пасяленьня ў Канадзе, а таксама 800-я ўгодкі ад нараджэньня сьв. Еўфрасіньні Полацкай (сп. Я. Пітушка меў даклад, а сп. Р. Беразоўскі выступаў з дапаўняльнымі словамі), Казакі-ж адзначылі сваё традыцыйнае сьвята Пакровы, пра якое гаварыў іхны Атаман Кацельнікаў. Сп. В. Варанэцкі меў гонар быць вітаным, як адзін зь першых пасяленцаў у Канадзе. Вечар прайшоў вельмі ўдала й закончыўся танцамі.

УВАГА! — СУРОДЗІЧЫ! — УВАГА!

ТЫДЗЕНЬ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАЎ У БРАДФАРДЗЕ

Ад 14 да 21 кастрычніка сёлета ў Брадфардзе (Ангельшчына) быў адзначаны Тыдзень Паняволеных Народаў, які адзначаецца кажнага году мясцовым Камітэтам Паняволеных Народаў. У Камітэт гэты ўваходзяць і Беларусы.

Тыдзень распачаўся масавым мітынгам у нядзелю 14 кастрычніка вечарам у Ўкраінскай грамадзкай залі Клюбу „Лыман" у Брадфардзе. На мітынгу было звыш 500 чалавек, а галоўным прамоўцам выступаў сябра Брытанскага парляманту Джон Ўілкінсон з Брадфарду, ведамы прыяцель паняволеных народаў і іхных прадстаўнікоў у Брадфардзе. Ён зазначыў, што ня будзе супакою на сьвеце датуль, пакуль народы сьвету ня дойдуць да поўнае згоды й зразуменьня, што кажны народ мае поўнае права на самавызначэньне й дзяржаўную незалежнасьць. Сяброўка парляманту з Кэйклэй Джоан Гал моцна крытыкавала брытанскую прэсу за мала прыдзялянага ёю месца для справы змаганьня й жыцьця паняволеных народаў.

Пасьля мітынгу адбыўся канцэрт ды на заканчэньне, паводля традыцыі, „кактэйл-парты" для гасьцей, на якім заўсёды вядуцца сяброўскія гутаркі з прадстаўнікамі брытанскіх дзяржаўных установаў і мясцовага самаўраду зь сябрамі Камітэту Паняволеных Народаў.

Ад Беларусаў сталым сябрам Камітэту Паняволеных Народаў ёсьць Беларускае Прадстаўніцтва пры Камітэце Паняволеных Народаў у Брадфардзе, якое й прыймае ўдзел у мітынгах і іншых імпрэзах Камітэту. На чале Беларускага Прадстаўніцтва стаіць сп. Янка Калбаса, ён-жа адначасна й намесьнік старшыні Экзэкутывы Ўправы Камітэту.

У нядзелю 21 кастрычніка ў катэдры Брадфарду адбылася супольная Багаслужба з нагоды Тыдня Паняволеных Народаў, у якой прыймалі ўдзел сьвятары ад Латышоў, Вугорцаў і Ўкраінцаў. Нажаль, нашаму сьвятару, што прыймаў удзел у падобных Багаслужбах папярэднімі гадамі, гэтым разам з прычыны навалу працы й іншых перашкодаў, прысутным быць не ўдалося

Пасьля Багаслужбы з катэдры з нацыянальнымі сьцягамі на чале адбыўся паход пад Помнік Нявядомага Жаўнера, дзе быў зложаны вянок. Прабег паходу быў паказаны на тэлевізіі ў панядзелак вечарам, а мясцовыя газэты зьмясьцілі справаздачы з адзначэньня Тыдня Паняволеных Народаў у Брадфардзе.

Янка Крушына

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

За папярэдні пэрыяд (месяц кастрычнік) паступілі ў касу нашае газэты наступная падпіска й ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

1. ЗША:

А. Прыслана беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1.	Інж. В. Станкевіч	$ 30.00
2.	В. і М. М.	20.00
3.	Уладыка Андрэй	16.00
4.	Н. і Г. Орса	15.00
5.	Інж. Л. Норык	15.00
6.	А. Міцкевіч	10.00
7.	П. Брушкевіч	10.00
8.	М. Лапушынскі	10.00
9.	Т. Кольба	10.00
10.	М. Дарашэвіч	10.00
11,	П. Драздоўскі	10.00
12.	Інж. С. Кісель	10.00
13.	Э. Зубковіч	10.00
14.	В. Шудзейка	10.00
15.	А. Лук'янчык	6.00
	Разам:	**$ 192.00**

Б. Сабрана сп. А. Стрэчанем сярод Беларусаў Кліўленду:

1.	А. Стрэчань	$ 20.00
2.	М. Гумен	12.00
3.	М. Ягаўдзік	12.00
4.	Ж. Трэцяк	12.00
5.	А. Шастак	10.00
6.	В. Шавэйка	10.00
7.	С. М.	10.00
8.	Ю. Гасьцееў	10.00
9.	Я. Раковіч	10.00
10.	В. С.	10.00
11.	Я. Лукашэвіч	10.00
12.	сп. Белямук	10.00
13.	В. Семянчук	6.00
14.	Ул. Дунец	6.00
15.	К. Матальцкі	6.00
16.	А. Кананчук	6.00
17.	І. Мікуліч	6.00
18.	К. Калоша	6.00
19.	М. Страпко	6.00
20.	Р. Даўтон	6.00
21.	В. Сяргіевіч	6.00
22.	С. Карніловіч	6.00
23.	Я. Каваленка	6.00
24.	К. Кіслы	6.00
25.	А. Яраховіч	6.00
	Разам:	**214.00**

II. КАНАДА:

А. Сабрана сп. А. Маркевічам сярод Беларусаў Канады:

1.	А. Харавец	$ 12.00
2.	Я. Пітушка	10.00
3.	А. Хрэноўскі	10.00
4.	К. Каранеўскі	10.00
5.	В. Навіцкі	10.00
6.	М. Буцька	9.00
7.	М. Аляксеевіч	6.00
8.	М. Кулеш	6.00
9.	В. Прыстаўка	6.00
10.	С. Мацукевіч	6.00
11.	С. Кондрас	6.00
12.	М. Сільвановіч	6.00
13.	Я. Вырва	5.00
14.	І. Алешка	2.00
15.	Л. Харавец	1.00
16.	М. Гаркуша	1.00
17.	З прадажы	50
	Разам:	**$ 106.50**

III. АНГЕЛЬШЧЫНА:

А. Падпіска сабараная Беларускай Кальпартажнай Агенцыяй у Лёндане

у ангел. валюце **20.00—ЗША $ 47.60**

Б. Заахвяравалі на сустрэчы з д-рам Ст. Станкевічам у Лёндане 15 верасьня 1973 у ангельскай валюце:

1.	Уладыка Часлаў, ...фунтаў	5.00
2.	П. Асіповіч	5.00
3.	І. Д.	5.00
4.	А. Лашук	5.00
5.	Я. Міхалюк	5.00
6.	К. Г.	3.00
7.	П. Пухоўскі	3.00
8.	А. Якубовіч	3.00
9.	М. Рудзь	2.00
10.	а. Я. Пякарскі	2.00
11.	У. Грэмяка	1.00
12.	А. Мідэйла	1.00
13.	П. Н.	1.00
14.	А. Ражанец	1.00
15.	Я. Саўковіч	1.00
16.	Я. Ціпка	1.00
17.	П. Юнах	1.00
	Разам: фунтаў:	**45.00**
	ЗША	**$ 107.10**

В. Заахвяравалі на сустрэчы з д-рам С. Станкевічам у Бірмінгаме 21 верасьня 1973 у ангельскай валюце:

1.	М. Баяроўскі	10.00
2.	Ул. Карніловіч	5.00
3.	Я. Міхальчык	5.00
4.	П. Мятла	5.00
5.	М. Прошка	5.00
	Разам: фунтаў	**30.00**
	ЗША	**$ 71.40**

Г. Заахвяравалі на сустрэчы з д-рам Станкевічам у Брадфардзе 22 верасьня 1973 у ангельскай валюце:

1.	Я. Калбаса	5.00
2.	сп. Лемяшонак	5.00
3.	С. Мак	5.00
4.	С. Гатоўка	1.00
5.	Я. Дылевіч	1.00
6.	В. Сухі	1.00
7.	В. Кляйноў	1.00
8.	А. Сланімскі	1.00
9.	М. Твароўскі	1.00
10.	А. Фурсэвіч	1.00
11.	А. Віхор	1.00
12.	Ул. Янцэвіч	1.00
13.	М. Камароўскі	0.50
	Разам: фунтаў	**24.50**
	ЗША	**$ 58.31**

Д. Заахвяравалі на сустрэчы з д-рам Станкевічам у Манчэстары 23 верасьня 1973 у ангельскай валюце:

1.	а. Янка й Матушка Абабуркі	5.00
2.	С. Рагель	5.00
3.	Ул. Гінько	2.00
4.	Х. Кажаневіч	1.00
5.	А. і П. Шыркоўскі	1.00
6.	Э. Бюман	1.00
7.	В. Дыхно	1.00
8.	К. Шыбіцкі	1.00
9.	К. Варэнік	1.00
10.	А. Шпігановіч	1.00
11.	К. Шпігановіч	1.00
12.	М. Яськевіч	1.00
13.	А. Дзежка	0.50
	Разам: фунтаў	**21.50**
	ЗША	**$ 51.18**

IV. ФРАНЦЫЯ:

А. Заахвяравалі на сустрэчы з д-рам Станкевічам у Парыжы 30 верасьня у францускай валюце:

1.	Л. Шыманец ..... франкаў	500.00
2.	М. Наўмовіч	300.00
3.	В. Дыбойскі	300.00
4.	Ул. Шыманец	230.00
5.	Бел. Хаўрус у Францыі	200.00
6.	В. Жаўняровіч	50.00
7.	М. Хоміч	50.00
8.	Ю. Ж. ..... ЗША $	5.00
	Разам: франкаў	**1.630.00**
	і $	**5.00**
	ЗША	**$ 376.54**

V. АЎСТРАЛІЯ:

1.	П. Пачопка з Адэляйды ЗША	$ 13.91
	Разам:	**$ 13.91**

VI. Аплаты за клішы, абвесткі й сямейную хроніку:

1.	Д-р В. Кіпель за клішы	$ 24.00
	Разам:	**$ 24.00**

Усяго разам: $ 1,262.54

Усім тым, што прыслалі й злажылі грошы, Рэдакцыйная Калегія „Беларуса" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў у Вольным Сьвеце „БЕЛАРУС"